Arbetsmarknadsutskottets betänkande
2012/13:AU1

Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar arbetsmarknadsutskottet regeringens budgetproposition för 2013 med förslag på anslag inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet samt 17 motionsyrkanden som är anslagspåverkande för 2013. Utgiftsområde 13 omfattar områdena integrationspolitik, politik mot diskriminering och jämställdhetspolitik. I budgetpropositionen föreslår regeringen en medelsanvisning inom utgiftsområdet som är fördelad på nio anslag, varav merparten främst avser insatser i samband med flyktingmottagande. Riksdagen beslutade den 21 november 2012 att ramen 2013 för utgiftsområde 13 uppgår till drygt 10 miljarder kronor.

I betänkandet behandlas också regeringens proposition 2012/13:26 Utvidgad målgrupp för etableringslagen och två motioner som har väckts med anledning av propositionen. I propositionen föreslår regeringen att en anhörig till en flykting eller annan skyddsbehövande som har ansökt om uppehållstillstånd senare än två år efter det att anknytningspersonen första gången togs emot i en kommun ska omfattas av etableringslagen, under försättning att den anhörige ansökt om uppehållstillstånd senast den 31 december 2013 och anknytningspersonen togs emot i en kommun efter den 31 december 2008. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 februari 2013.

Utskottet behandlar i betänkandet även regeringens skrivelse 2011/12:177 Riksrevisionens rapport om hur Diskrimineringsombudsmannen kan bedriva ett effektivare arbete mot diskriminering samt två följdmotioner som har väckts med anledning av skrivelsen.

Därutöver behandlas 32 icke anslagspåverkande motionsyrkanden inom området politik mot diskriminering som har väckts under den allmänna motionstiden hösten 2012.

Utskottet ställer sig i fråga om integrationspolitiken positivt till regeringens tydliga inriktning på att nyanlända invandrare snabbt ska få jobb och lära sig svenska. På diskrimineringsområdet framhåller utskottet vikten av att fortsätta arbetet med att förebygga och motverka diskriminering på samt-

liga diskrimineringsgrunder. När det gäller jämställdhet anser utskottet att fortsatta reformer är nödvändiga för att utveckla och stärka jämställdheten inom alla samhällsområden.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och att regeringens skrivelse 2011/12:177 läggs till handlingarna.

Företrädarna för Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet följer bl.a. upp sina parti- och kommittémotioner med totalt sju reservationer och fyra särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning 1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut 5
Redogörelse för ärendet 8
Ärendet och dess beredning 8
Utskottets överväganden 9
Anslagen inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet m.m. 9
Inledning 9
Budgetpropositionen 10
Motioner som rör anslagen 16
Propositionen om en utvidgad målgrupp för etableringslagen 21
Motioner som rör förslaget om en utvidgad målgrupp för etableringslagen 24
Utskottets ställningstagande 24
Diskrimineringsombudsmannens arbete mot diskriminering 37
Bakgrund 37
Riksrevisionens rapport 37
Regeringens skrivelse 39
Motionerna 40
Utskottets ställningstagande 41
Förebyggande arbete mot diskriminering 43
Rättslig bakgrund 43
Motionerna 44
Utskottets ställningstagande 45
Bristande tillgänglighet som diskriminering 48
Bakgrund 48
Motionerna 49
Utskottets ställningstagande 50
Diskriminering på grund av sexuell läggning, etnisk tillhörighet och ålder 51
Rättslig bakgrund 51
Motionerna 52
Utskottets ställningstagande 53
Diskrimineringsmål m.m. 55
Rättslig bakgrund 55
Motionerna 56
Utskottets ställningstagande 57
Övriga frågor om diskriminering 58
Motionerna 58
Utskottets ställningstagande 58
Reservationer 60
1. Diskrimineringsombudsmannens arbete mot diskriminering, punkt 2 (SD) 60
2. Diskrimineringsombudsmannens arbete mot diskriminering, punkt 2 (S, MP) 61
3. Förebyggande arbete mot diskriminering, punkt 3 (MP) 62
4. Förebyggande arbete mot diskriminering, punkt 3 (V) 63

5. Diskriminering på grund av sexuell läggning, etnisk tillhörighet och ålder, punkt 5 (MP) ... 64
6. Diskrimineringsmål m.m., punkt 6 (MP) ... 65
7. Övriga frågor om diskriminering, punkt 7 (MP) ... 66
Särskilda yttranden ... 68
1. Anslagen inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet m.m., punkt 1 (S) ... 68
2. Anslagen inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet m.m., punkt 1 (MP) ... 70
3. Anslagen inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet m.m., punkt 1 (SD) ... 72
4. Anslagen inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet m.m., punkt 1 (V) ... 74
Bilaga 1
Förteckning över behandlade förslag ... 78
Proposition 2012/13:1 ... 78
Proposition 2012/13:26 ... 78
Följdmotioner med anledning av proposition 2012/13:26 ... 78
Skrivelse 2011/12:177 ... 79
Följdmotioner med anledning av skrivelse 2011/12:177 ... 79
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012 ... 79
Bilaga 2
Regeringens lagförslag ... 85
Bilaga 3
Regeringens och oppositionens anslagsförslag ... 87
Bilaga 4
Utskottets anslagsförslag ... 88

Tabeller

Tabell 1 Regeringens budgetförslag för 2013 jämfört med 2012 ... 12
Tabell 2 Regeringens förslag till bemyndiganden inom utgiftsområde 13 ... 16
Tabell 3a Socialdemokraternas förslag till anslagsanvisning ... 16
Tabell 3b Miljöpartiets förslag till anslagsanvisning ... 17
Tabell 3c Sverigedemokraternas förslag till anslagsanvisning ... 18
Tabell 3d Vänsterpartiets förslag till anslagsanvisning ... 20

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Anslagen inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet m.m.

a) Bemyndigande för anslaget 1:4

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:4 Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare göra ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 400 000 000 kronor 2014–2016. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:1 utgiftsområde 13 punkt 1.

b) Bemyndigande för anslaget 1:6

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:6 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare göra ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 62 000 000 kronor 2014 och 2015. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:1 utgiftsområde 13 punkt 2.

c) Bemyndigande för anslaget 3:1

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder göra ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 239 000 000 kronor 2014. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:1 utgiftsområde 13 punkt 3.

d) Anvisning av anslag inom utgiftsområde 13

Riksdagen anvisar för 2013 anslagen inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet enligt utskottets förslag i bilaga 4. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:1 utgiftsområde 13 punkt 4 och avslår motionerna
2012/13:Sf352 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 16,
2012/13:A204 av Richard Jomshof och Mattias Karlsson (båda SD),
2012/13:A330 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V),
2012/13:A332 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD),
2012/13:A353 av Richard Jomshof och Carina Herrstedt (båda SD),
2012/13:A354 av Mattias Karlsson och Sven-Olof Sällström (båda SD),
2012/13:A367 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 1, 8 och 10,
2012/13:A387 av Mehmet Kaplan m.fl. (MP) yrkandena 1 och 3,
2012/13:A388 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 4,
2012/13:A393 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkandena 13, 17, 25 och 26 samt
2012/13:A394 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 21.

e) Utvidgad målgrupp för etableringslagen

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:26 och avslår motionerna

2012/13:A11 av Sven-Olof Sällström (SD) och

2012/13:A12 av Christina Höj Larsen m.fl. (V).

2. Diskrimineringsombudsmannens arbete mot diskriminering

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:A9 av Sven-Olof Sällström (SD) och

2012/13:A10 av Mehmet Kaplan m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt lägger skrivelse 2011/12:177 till handlingarna.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (S, MP)

3. Förebyggande arbete mot diskriminering

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Sf352 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 22 och 23,

2012/13:So222 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkandena 6 och 7,

2012/13:So595 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 11,

2012/13:A219 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 3 och 4,

2012/13:A252 av Finn Bengtsson (M),

2012/13:A306 av Anna Steele (FP) och

2012/13:A395 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 10.

Reservation 3 (MP)

Reservation 4 (V)

4. Bristande tillgänglighet som diskriminering

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:C438 av Jan Lindholm (MP) yrkande 1,

2012/13:A233 av Mathias Sundin (FP),

2012/13:A247 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 1 och 2,

2012/13:A305 av Pia Hallström (M) och

2012/13:A341 av Hillevi Larsson m.fl. (S).

5. Diskriminering på grund av sexuell läggning, etnisk tillhörighet och ålder

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:So303 av Maria Lundqvist-Brömster (FP) yrkande 2,

2012/13:A253 av Christer Akej (M),

2012/13:A347 av Krister Örnfjäder (S),

2012/13:A385 av Mattias Karlsson och Erik Almqvist (båda SD) yrkandena 1–3 och

2012/13:A393 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkandena 23 och 24.

Reservation 5 (MP)

6. Diskrimineringsmål m.m.

Riksdagen avslår motionerna
2012/13:Ju249 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 25,
2012/13:C352 av Fredrik Schulte (M) yrkande 2,
2012/13:A218 av Boriana Åberg (M) och
2012/13:A393 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkandena 18–20.

Reservation 6 (MP)

7. Övriga frågor om diskriminering

Riksdagen avslår motionerna
2012/13:C438 av Jan Lindholm (MP) yrkande 6 och
2012/13:A274 av Per Bill och Finn Bengtsson (båda M).

Reservation 7 (MP)

Stockholm den 29 november 2012

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Elisabeth Svantesson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Elisabeth Svantesson (M), Ylva Johansson (S)[1], Maria Plass (M), Katarina Brännström (M), Maria Stenberg (S)[2], Gustav Nilsson (M), Patrik Björck (S)[3], Hans Backman (FP), Ann-Christin Ahlberg (S)[4], Annika Qarlsson (C), Johan Andersson (S)[5], Mehmet Kaplan (MP)[6], Mattias Karlsson (SD)[7], Josefin Brink (V)[8], Jenny Petersson (M), Penilla Gunther (KD) och Lars Mejern Larsson (S)[9].

[1–9] Avstår från ställningstagande under punkt 1.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens budgetproposition 2012/13:1 utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet. Utgiftsområdet omfattar integrationspolitik, politik mot diskriminering och jämställdhetspolitik. I ärendet behandlas också följdmotioner som är anslagspåverkande för 2013. Regeringens och oppositionens anslagsförslag finns i *bilaga 3*. Utskottets förslag till riksdagsbeslut om anslag för 2013 inom utgiftsområde 13 finns i *bilaga 4*.

I ärendet behandlas även regeringens proposition 2012/13:26 Utvidgad målgrupp för etableringslagen och två motioner som har väckts med anledning av propositionen. Regeringen föreslår i propositionen en ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 februari 2013. Lagförslaget bygger på departementspromemorian Utvidgad målgrupp för etableringslagen (Ds 2012:27) som utarbetats av Arbetsmarknadsdepartementet. Regeringen beslutade den 6 september 2012 att begära in Lagrådets yttrande över förslaget till ändringar i etableringslagen. Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran. Regeringens lagförslag finns i *bilaga 2*.

I ärendet behandlas dessutom regeringens skrivelse 2011/12:177 Riksrevisionens rapport om hur Diskrimineringsombudsmannen kan bedriva ett effektivare arbete mot diskriminering samt två följdmotioner som väckts med anledning av skrivelsen.

Därutöver behandlar utskottet i detta ärende icke anslagspåverkande motioner inom området politik mot diskriminering som har väckts under den allmänna motionstiden hösten 2012. Övriga motioner som har väckts under allmänna motionstiden hösten 2012 kommer att behandlas av utskottet i senare betänkanden.

En förteckning över de förslag som behandlas i betänkandet finns i *bilaga 1*.

I anslutning till beredningen har information lämnats till utskottet av

- regeringen genom arbetsmarknadsminister Hillevi Engström
- regeringen genom integrationsminister Erik Ullenhag
- Riksrevisionen genom riksrevisor Gudrun Antemar
- Diskrimineringsombudsmannen genom Agneta Broberg
- delegationen för jämställdhet i arbetslivet genom huvudsekreteraren Maria Hemström Hemmingsson.

Utskottets överväganden

Anslagen inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet m.m.

Utskottets förslag i korthet
Riksdagen anvisar anslagen för 2013 inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet i enlighet med regeringens förslag och lämnar de bemyndiganden som regeringen begärt. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i etableringslagen. Oppositionspartiernas alternativa förslag till medelsanvisning och följdmotionerna om etableringslagen avslås.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S), 2 (MP), 3 (SD) och 4 (V).

Inledning

I detta avsnitt behandlas regeringens budgetproposition 2012/13:1 utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet samt motionsyrkanden som är anslagspåverkande för 2013. I avsnittet behandlas även regeringens proposition 2012/13:26 Utvidgad målgrupp för etableringslagen och två följdmotioner som har väckts med anledning av propositionen. Den föreslagna utvidgningen av målgruppen för etableringsinsatser innebär en ökad medelsanvisning till flera av anslagen inom utgiftsområdet.

Arbetsmarknadsutskottet lämnade den 23 oktober 2012 ett yttrande till finansutskottet (yttr. 2012/13:AU1y) över förslagen till ramar för utgiftsområdena 13 och 14. Riksdagen ställde sig den 21 november 2012 bakom regeringens finansplan och fastställde regeringens förslag till statens inkomster och utgifter för 2012, förslag till fördelning av utgifterna på utgiftsområden samt förslag till utgiftstak för 2013, 2014 och 2015. Det innebär att riksdagen för 2013 har fastställt såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena och fattat beslut om de skatte- och avgiftsförändringar som ska träda i kraft nästa år. För 2013 gäller därmed att de samlade utgifterna för utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet inte får överstiga 10 476 296 000 kronor under riksdagens fortsatta behandling. Arbetsmarknadsutskottet bereder i detta betänkande bl.a. frågan om anslagsanvisning för 2013 inom utgiftsområde 13, inom den ram som riksdagen fastställt.

Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet består av sammanlagt nio anslag. I bilaga 3 redovisas regeringens respektive oppositionspartiernas förslag till anslag inom utgiftsområdet.

Budgetpropositionen

Integration, diskriminering och jämställdhet

I budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:1 Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet) anför regeringen att dess mål på integrationsområdet är att skapa förutsättningar för fler jobb och fler och växande företag samt öka utbildningsnivån för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden i syfte att minska utanförskapet. Integrationspolitiken ska ses som ett led i regeringens övergripande prioritering att bryta utanförskapet. Arbetsmarknadsutfallet för utrikes födda i Sverige skiljer sig dock tydligt från det för inrikes födda; sysselsättningen är lägre och arbetslösheten är högre. Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att öka sysselsättningsgraden bland utrikes födda, bl.a. etableringsreformen för nyanlända. Regeringen gör dock bedömningen att ytterligare förändringar bör genomföras. Ökad sysselsättning är en avgörande faktor för att förbättra integrationen i Sverige.

Regeringen gör en stor satsning på att utvidga etableringsreformen och tillföra medel till kommunerna och Arbetsförmedlingen för att integrationen i samhället ska kunna påskyndas. Med anledning av den föreslagna utvidgningen av målgruppen för etableringsinsatser[1] föreslår regeringen att ersättningen till kommunerna ökas.

Regeringen anser att det tar för lång tid för nyanlända att bli mottagna i en kommun. De ökade ledtiderna för bosättning av nyanlända invandrare riskerar att leda till att den nyanlände inte kan påbörja sin etableringsprocess i tid. Många nyanlända med uppehållstillstånd blir kvar i Migrationsverkets anläggningsboenden, där det kan vara svårt att påbörja en effektiv etableringsprocess. Regeringen gör därför särskilda satsningar genom att övergå till ett prestationsbaserat ersättningssystem till kommunerna. För att ytterligare stimulera mottagningskapaciteten ges kommunerna kompensation för att hålla bostäder tillgängliga för kommande nyanlända.

Regeringen anser vidare att det är viktigt att de insatser som erbjuds de nyanlända är effektiva och anpassade efter individernas förutsättningar och behov. Regeringen förstärker därför de arbetsförberedande insatserna i etableringsreformen som Arbetsförmedlingen tillhandahåller med två nya insatser som är målgruppsanpassade och tydligt kopplade till arbetslivet. För det första införs en möjlighet till praktiskt basår för personer som är över 30 år och som har högst nio års utbildning. Syftet med basåret är att ge de nyanlända en introduktion till nytt arbete med fokus på praktisk träning. Basåret ska bestå av arbetsträning som kan kombineras med yrkesinriktad svenskundervisning, sfi och teoretisk utbildning inriktad mot behoven på den aktuella arbetsplatsen. För det andra införs en möjlighet för personer som omfattas av etableringsreformen och som har behov av mer handledning än vad de kan få på en vanlig praktikplats att få arbetsträning. För att öka efterfrågan på utrikes födda på arbetsmarknaden föreslår regeringen

[1] Prop. 2012/13:26 Utvidgad målgrupp för etableringslagen.

även vissa förstärkningar av instegsjobben. För att stimulera kommunernas arbete med urban utveckling föreslås ett prestationsbaserat bidrag. För 2013 anvisas ca 10,1 miljarder kronor inom området integration.

I fråga om diskriminering anför regeringen i budgetpropositionen för 2013 att regeringens mål är ett samhälle fritt från diskriminering. Att skyddas mot diskriminering är en mänsklig rättighet. Förbud mot diskriminering finns inskrivet i ett stort antar konventioner om mänskliga rättigheter. Under senare år har skyddet mot diskriminering stärkts. Regeringen har också nyligen föreslagit en ny lagstiftning om ett utvidgat skydd mot diskriminering på grund av ålder.[2] Regeringen avser att fortsätta arbetet med att säkerställa samma skydd oavsett diskrimineringsgrund, att skapa lagstiftning som är så effektiv och heltäckande som möjligt och att se till att lagstiftningen får full genomslagskraft. Regeringen anser vidare att det finns andra frågor som behöver övervägas i det fortsatta arbetet, t.ex. hur man kan utforma tydliga krav på aktiva åtgärder samt tillämpningen av diskrimineringslagens bestämmelser om diskrimineringsersättning. Regeringen anser också att åtgärder måste vidtas för att motverka olika former av intolerans och gör bl.a. en treårig satsning för kunskapshöjande insatser för barn och ungdomar om främlingsfientlighet och liknande former av intolerans. Insatser för att stärka homo- och bisexuella personers och transpersoners rättigheter föreslås också. För 2013 anvisas ca 125 miljoner kronor för arbetet mot diskriminering.

När det gäller jämställdhet anför regeringen i budgetpropositionen för 2013 att målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhet mellan kvinnor och män handlar om att riva hinder, öka möjligheter och förändra de normer och beteenden som begränsar människors utveckling. Regeringen avser att fortsätta det reformarbete som inleddes under förra mandatperioden för att påskynda utvecklingen inom områden som är strategiskt viktiga för att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Arbetet med att bekämpa mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer, kommer att ha fortsatt hög prioritet. Jämställdhet i arbetslivet och näringslivet samt kvinnors och mäns rätt till utbildning på lika villkor är andra viktiga områden som kräver fortsatta insatser. Utöver jämställdhetsintegrering som huvudstrategi används särskilda åtgärder för att stimulera, utveckla och påskynda förändringsarbetet. För 2013 anvisas ca 239 miljoner kronor för åtgärder inom jämställdhetsområdet.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2013 (*prop. 2012/13:1 utg.omr. 13 punkt 4*) att de sammanlagda anslagen inom utgiftsområde 13 ska uppgå till ca 10,5 miljarder kronor 2013. Hur medlen fördelar sig på anslagen framgår av tabell 1. Av tabell 1 framgår även skillnaden mot den

[2] Prop. 2011/12:159 Ett utvidgat skydd mot åldersdiskriminering.

budgeterade nivån för 2012 inklusive de ändringar som gjordes i samband med vårändringsbudgeten för 2012 och de som föreslås i höständringsbudgeten för 2012.

Tabell 1 Regeringens budgetförslag för 2013 jämfört med 2012
Tusental kronor

Ramanslag		Budget 2012	Förslag 2013	Förändring
1:1	Integrationsåtgärder	131 000	243 000	+112 000
1:2	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	4 755 000	5 927 000	+1 172 000
1:3	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	997 000	1 916 000	+919 000
1:4	Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare	900 000	1 783 000	+883 000
1:5	Hemutrustningslån	1 209 000	217 000	–992 000
1:6	Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare	25 000	26 000	+1 000
2:1	Diskrimineringsombudsmannen	94 000	95 000	+1 000
2:2	Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	28 000	30 000	+2 000
3:1	Särskilda jämställdhetsåtgärder	239 000	239 000	±0

Nedan presenteras kortfattat regeringens förslag till anslag för 2013 med huvudsaklig inriktning på det som förklarar förändringar jämfört med 2012 samt regeringens förslag till bemyndiganden.

Anslaget 1:1 Integrationsåtgärder

Anslaget används för åtgärder som stimulerar integrationsprocesserna i samhället och för uppföljning och utvärdering av integrationen. Sammantaget ökar anslaget med 112 miljoner kronor till 243 miljoner kronor 2013. Av dessa avsätts 100 miljoner kronor per år till en prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare (sfi), som syftar till att få fler nyanlända invandare att snabbare lära sig svenska och därmed förbättra sina möjligheter att få ett arbete. Ungdomsstyrelsen får ca 19 miljoner kronor att fördela till organisationer bildade på etnisk grund, och Boverket disponerar 2,5 miljoner kronor för att förstärka möjligheterna att bygga upp integrationspolitiken och det urbana utvecklingsarbetet genom kunskap med stöd av svensk och internationell forskning. Regeringskansliet disponerar ca 4 miljoner kronor att fördela till forskningsändamål. Därutöver avsätts medel för tolktjänster.

Anslaget tillförs 100 miljoner kronor per år 2013 och 2014 för ett prestationsbaserat bidrag för att stimulera kommunernas arbete med att minska utanförskapet i de stadsdelar som omfattas av programmet urban utveckling (Urban 15). Regeringens arbete med urban utveckling inriktas

även fortsättningsvis på att skapa en positiv socioekonomisk utveckling i stadsdelar med utbrett utanförskap, minska boendesegregationen, sträva efter socialt och ekonomiskt hållbara boendemiljöer och uppnå bättre skolresultat. Vidare tillförs anslaget 11 miljoner kronor för införande av ett stimulansbidrag till kommunerna för att engagera flyktingguider och familjekontakter för nyanlända. Detta finansieras genom att anslaget 1:2 Ersättning och bostadskostnader inom utgiftsområde 8 Migration minskas med motsvarande belopp. Anslaget tillförs även 1 miljon kronor 2013 för en kartläggning av valideringens effekter. Vidare tillförs anslaget 5 miljoner kronor per år 2013 och 2014 för utveckling av metoder för att möjliggöra tidig validering.

Anslaget 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande

Anslaget används för statlig ersättning till kommuner och landsting för kostnader i samband med mottagandet av vissa nyanlända invandrare. Sammantaget ökar anslaget med ca 1,2 miljarder kronor 2013. Under kommande år beräknas antalet kommunmottagna öka till följd av ökad anhöriginvandring. Antalet kommunmottagna har dessutom reviderats till följd av fler asylsökande från bl.a. Syrien. Utgifterna för mottagandet av ensamkommande barn och ungdomar förväntas också öka. Ökningen av antalet kommunmottagna leder till att prognosen för kommande år revideras upp kraftigt i förhållande till vad som beräknades i budgetpropositionen för 2012. Det ökade medelsbehovet täcks till viss del genom en överföring på 922 miljoner kronor 2013, 985 miljoner kronor 2014, 862 miljoner kronor 2015 och 876 miljoner kronor 2016 från anslaget 1:9 Ramöverenskommelse om migrationspolitik inom utgiftsområde 8 Migration, som minskas med motsvarande belopp.

Anslaget ökas också till följd av de föreslagna ändringarna av målgruppen för etableringslagen (se nedan). Det prestationsbaserade ersättningssystemet till kommuner som har avtal om flyktingmottagande beräknas medföra ökade utgifter med 10 miljoner kronor 2013 och 250 miljoner kronor 2014–2016. Möjligheten för kommuner att få kostnadstäckning för att hålla bostäder tillgängliga beräknas öka utgifterna med 15 miljoner kronor 2013. För att finansiera ett aviserat förslag om en utökad målgrupp för samhällsorientering överförs 40 miljoner kronor från anslaget 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande till anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämning inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

Anslaget 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare

Anslaget används för utbetalning av ersättning enligt förordningen (2010:407) om ersättning till vissa nyanlända invandrare. Sammantaget ökar anslaget med 919 miljoner kronor 2013. Anslagsökningen beror på att antalet personer i etableringsreformen beräknas öka kraftigt de kommande åren. Det ökade medelsbehovet täcks till viss del genom en överföring på 336 miljoner kronor 2013, 371 miljoner kronor 2014, 469 miljoner

kronor 2015 och 478 miljoner kronor 2016 från anslaget 1:9 Ramöverenskommelse om migrationspolitik inom utgiftsområde 8 Migration, som minskas med motsvarande belopp. De föreslagna ändringarna av målgruppen i etableringslagen beräknas öka utgifterna med 83 miljoner kronor 2013, 111 miljoner kronor 2014, 75 miljoner kronor 2015 och 41 miljoner kronor 2016.

Anslaget 1:4 Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare

Anslaget används för utbetalning av ersättning till etableringslotsar och för Arbetsförmedlingens kostnader för program och övriga insatser för vissa nyanlända invandrare. Sammantaget ökar anslaget med 883 miljoner kronor. Anslagsändringen beror bl.a. på ett ökat antal kommunmottagna nyanlända flyktingar till följd av ändringen i rättspraxis och ett ökat antal asylsökande från främst Syrien, vilket innebär att prognosen för 2013 och kommande år måste revideras kraftigt i förhållande till vad som beräknades i budgetpropositionen för 2012. Det ökade medelsbehovet täcks till viss del genom en överföring på 60 miljoner kronor 2013, 163 miljoner kronor 2014, 216 miljoner kronor 2015 och 191 miljoner kronor 2016 från anslaget 1:9 Ramöverenskommelse om migrationspolitik inom utgiftsområde 8 Migration, som minskas med motsvarande belopp. Anslagsändringarna beror också på att man planerar utvidga målgruppen i etableringslagen, vilket innebär att utgifterna beräknas öka med 81 miljoner kronor 2013, 101 miljoner kronor 2014, 73 miljoner kronor 2015 och 43 miljoner kronor 2016. Därutöver innebär införandet av basåret och möjligheten till arbetsträning att utgifterna beräknas öka med 190 miljoner kronor 2013 och 230 miljoner kronor per år under 2014–2016.

Anslaget 1:5 Hemutrustningslån

Anslaget har tidigare använts för att täcka räntekostnader för upplåningen av medel för lån till hemutrusning. Under 2012 har låneskulden betalats av, och utlåningen är fr.o.m. 2012 anslagsfinansierad. Omfattningen av låneverksamheten bestäms främst av antalet kommunmottagna nyanlända invandrare och i vilken utsträckning de väljer att ta lån.

Målgruppen för hemutrustningen motsvaras i huvudsak av målgruppen för etableringslagen. Förändringar i målgruppen får därför konsekvenser även för detta anslag. Ändringarna av målgruppen i etableringslagen beräknas öka utgifterna med 13 miljoner kronor 2013, 4 miljoner kronor 2014, 2 miljoner kronor 2015 och 3 miljoner kronor 2016.

Anslaget 1:6 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare

Anslaget används för utbetalning till projekt som beviljas medel inom ramen för Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare, som ingår i EU:s ramprogram för solidaritet och hantering av migrations-

strömmar (integrationsfonden). Projekten syftar till att förbättra systemen för mottagning och integration av tredjelandsmedborgare i Sverige. Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) är ansvarig myndighet för fonden. Sammantaget ökar anslaget med ca 1 miljon kronor till ca 26 miljoner kronor för 2013.

Anslaget 2:1 Diskrimineringsombudsmannen

Anslaget används för Diskrimineringsombudsmannens förvaltningskostnader. Från anslaget finansieras även Nämnden mot diskriminering. Anslagsnivån är i princip oförändrad, och regeringen föreslår att riksdagen anvisar ca 95 miljoner kronor för 2013.

Anslaget 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.

Anslaget används för insatser mot diskriminering, rasism, homofobi och liknande former av intolerans. Anslaget används också för stöd till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck samt för stöd till verksamheter som förebygger och motverkar diskriminering. Sammantaget ökar anslaget med ca 2 miljoner kronor till ca 30 miljoner kronor för 2013. Anslagsändringen avser ökat stöd till organisationer och stiftelser som arbetar med att förebygga och motverka diskriminering.

Anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Anslaget används för att stödja projekt och insatser som främjar jämställdhet mellan kvinnor och män. Anslaget kan även användas för vissa administrativa kostnader som är en förutsättning för genomförandet av uppdragen hos de berörda myndigheterna. Anslagsnivån är oförändrad, och regeringen föreslår att riksdagen anvisar ca 239 miljoner kronor för 2013. Anslaget används för att fortsätta det reformarbete som inleddes under förra mandatperioden. Erfarenheterna från regeringens jämställdhetssatsning under 2007–2010 visar att långsiktighet i stödet till olika verksamheter är en viktig förutsättning för måluppfyllelsen.

Bemyndiganden

Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2013 att den bemyndigas att för tre ramanslag inom utgiftsområde 13 under 2013 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag enligt vad som framgår i tabell 2 nedan (*prop. 2012/13:1 utg.omr. 13 punkterna 1–3*).

Tabell 2 Regeringens förslag till bemyndiganden inom utgiftsområde 13
Tusental kronor

Ramanslag		Bemyndigande-period	Högsta bemyndigande-belopp
1:4	Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare (punkt 1)	2014–2016	1 400 000
1:6	Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare (punkt 2)	2014–2015	62 000
3:1	Särskilda jämställdhetsåtgärder (punkt 3)	2014	239 000

Motioner som rör anslagen

I detta avsnitt redovisas de fyra oppositionspartiernas respektive förslag till fördelning på anslagen inom utgiftsområdet. En jämförelse mellan regeringens och respektive partis förslag till medelsanvisning finns i tabellerna 3a–d nedan.

Socialdemokraternas förslag till anslagsanvisning i förhållande till regeringens förslag framgår av tabell 3a nedan.

Tabell 3a Socialdemokraternas förslag till anslagsanvisning
Tusental kronor

Ramanslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (S)
1:1	Integrationsåtgärder	242 905	−200 000
1:4	Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare	1 783 000	−600 000
Nytt anslag			
99:1	Ökad kommunsamverkan		+ 700 000
Summa		**10 476 296**	**−100 000**

Socialdemokraterna föreslår enligt vad som anförs i motion *2012/13:A367* av *Ylva Johansson m.fl.* en ram för utgiftsområde 13 som ligger 100 miljoner kronor under regeringens förslag för 2013 (*yrkande 1* och *10*). Socialdemokraterna anser att det är hög tid att utvärdera och åtgärda bristerna i etableringsreformen. Partiet föreslår att 100 miljoner kronor från sfi-bonusen (anslaget 1:1) och 600 miljoner kronor från lotsverksamheten (anslaget 1:4) överförs till ett nytt anslag för insatser i Arbetsförmedlingens regi som är avsett att öka samverkan med kommunerna för att åstadkomma högre kvalitet i etableringsinsatserna för de nyanlända. Enligt partiet är sfi-bonusen ineffektiv och orättvis. Den gynnar ensidigt personer med goda förutsättningar att tillgodogöra sig sfi-undervisningen, samtidigt som personer med sämre förutsättningar inte ges möjlighet att ta del av bonusen trots relativt stora framgångar i sin språkinlärning. De 100 miljoner kronor som regeringen har avsatt för integrationsåtgärder i vissa s.k. utsatta områ-

den vill Socialdemokraterna använda för att förbättra resultaten i skolorna i dessa områden. Medel för detta ändamål överförs därför till utgiftsområde 16. Att ansvaret för att hjälpa nyanlända att få ett arbete har överförts till Arbetsförmedlingen innebär att den kompetens och de nätverk som finns upparbetade i flera kommuner inte tas till vara. Socialdemokraterna föreslår följaktligen att även kommuner genom avtal med Arbetsförmedlingen ska kunna komma i fråga för att bedriva verksamhet inom ramen för etableringsreformen.

Socialdemokraterna föreslår vidare att kvinnors arbetsmiljö måste förbättras (*yrkande 8*). Kvinnor dubbelarbetar genom att de både yrkesarbetar och tar det största ansvaret för hem och barn och får därmed sämre chanser till återhämtning jämfört med män. Dubbelt så många kvinnor som män får dessutom belastningsskador på jobbet, bl.a. på grund av ensidiga arbetsuppgifter och svårigheter att bestämma sin egen arbetstakt. Ökad kunskap om kvinnors arbetsmiljö är en förutsättning för att skillnaderna mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden ska minska. Socialdemokraterna föreslår därför att Arbetsmiljöverkets resurser utökas med 1 miljon kronor.

Miljöpartiets förslag till anslagsanvisning i förhållande till regeringens förslag framgår av tabell 3b nedan.

Tabell 3b Miljöpartiets förslag till anslagsanvisning
Tusental kronor

Ramanslag		**Regeringens förslag**	**Avvikelse från regeringen (MP)**
1:1	Integrationsåtgärder	242 905	–100 000
2:1	Diskrimineringsombudsmannen	94 963	+5 000
2:2	Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	30 368	+55 000
Summa		**10 476 296**	**–40 000**

Miljöpartiet föreslår enligt vad som framgår av motion *2012/13:A387* av *Mehmet Kaplan m.fl.* en ram för utgiftsområde 13 som ligger 40 miljoner kronor under regeringens förslag för 2013 (*yrkande 1*). Skillnaden beror framför allt på att partiet vill satsa 50 miljoner kronor på kompetensutveckling för lärare inom ramen för Forum för levande historias verksamhet och att de 200 miljoner kronor som regeringen låter utsatta områden tävla om används till förbättrad sfi-undervisning i de aktuella bostadsområdena och flyttas till utgiftsområde 16 (*yrkande 3*). Partiet vill även öka resurserna till antidiskrimineringsbyråerna med 5 miljoner kronor. Med hjälp av dessa extra resurser skulle antidiskrimineringsbyråerna kunna inrätta en processfond, ur vilken enskilda och föreningar skulle kunna söka medel för att driva diskrimineringsmål i domstol. Med förbättrade villkor skulle antidiskrimineringsbyråerna kunna vara den resurs som saknas i dag för enskilda individers upprättelse. Syftet med fonden skulle vara att både påskynda utvecklingen inom rättspraxis inom diskrimineringsområdet och att ge talerätten för enskilda och ideella organisationer en reell innebörd. Partiet vill

därutöver öka anslaget till Diskrimineringsombudsmannen med 5 miljoner kronor per år. Enligt partiet ska DO ges ett förstärkt och förtydligat tillsynsansvar och främjandefunktionen återinrättas. DO:s ansvar för att granska arbetsgivarnas lönekartläggningar måste också stärkas.

I motion *2012/13:A388 yrkande 4* av *Gunvor G Ericson m.fl.* föreslår *Miljöpartiet* att Diskrimineringsombudsmannens uppdrag förtydligas. Partiet vill att DO ska ges ett förstärkt och förtydligat tillsyns- och främjandeansvar. Myndighetens ansvar för att granska arbetsgivarnas lönekartläggningar måste också stärkas. Främjandefunktionen för jämställdhets- och mångfaldsarbete måste också återinrättas.

I motion *2012/13:A393 yrkande 13* av *Åsa Romson m.fl.* väcker *Miljöpartiet* ett förslag om att avskaffa den s.k. sfi-bonusen. Enligt partiet gynnar bonusen bara elever som redan är studiemotiverade och attraktiva på arbetsmarknaden. De elever som bäst skulle behöva motivation att bli färdiga och som kanske har studerat sfi i flera omgångar och har en familj att försörja har ingen chans att få bonusen. De resurser och den energi som kommunerna lägger ned på sfi-bonusen behövs bättre i den ordinarie verksamheten eller riktat till dem som är i behov av särskilt stöd. I *yrkande 17* föreslås att villkoren för antidiskrimineringsbyråerna förbättras. Enligt partiet skulle antidiskrimineringsbyråerna med förändrade villkor kunna vara den resurs för enskilda individers upprättelse som saknas i dag. Byråerna har en stark lokal förankring, och vid sidan om DO kan de också arbeta med främjandeinsatser på strukturell nivå. I *yrkande 25* föreslås en särskild satsning på att motverka diskriminering och stärka ställningen i samhället för nationella minoriteter, afrosvenskar och muslimer. Partiet vill ha en statlig satsning, förslagsvis genom ett uppdrag till DO. I *yrkande 26* föreslås en särskild statlig satsning på att motverka diskriminering och rasism i skolan.

Sverigedemokraternas förslag till anslagsanvisning i förhållande till regeringens förslag framgår av tabell 3c nedan.

Tabell 3c Sverigedemokraternas förslag till anslagsanvisning
Tusental kronor

Ramanslag		**Regeringens förslag**	**Avvikelse från regeringen (SD)**
1:1	Integrationsåtgärder	242 905	−242 905
1:2	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	5 927 039	−1 333 584
1:3	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	1 916 000	−862 200
1:4	Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare	1 783 000	−1 783 000
1:5	Hemutrustningslån	216 582	−216 582
1:6	Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare	26 200	±0
2:1	Diskrimineringsombudsmannen	94 963	−94 963

Ramanslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (SD)
2:2	Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	30 368	−30 368
3:1	Särskilda jämställdhetsåtgärder	239 239	−239 239
Summa		**10 476 296**	**−4 802 841**

Sverigedemokraterna föreslår i sin motion *2012/13:A332* av *Sven-Olof Sällström m.fl.* en ram som ligger ca 4,8 miljarder kronor under regeringens förslag för 2013. Sverigedemokraterna vill skära ned på flera områden inom utgiftsområdet i takt med att partiets restriktiva invandrings- och integrationspolitik genomförs. Anslagen 1:1 Integrationsåtgärder, 1:4 Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare och 1:5 Hemutrustningslån avskaffas i sin helhet. Enligt partiet är utgifterna inte effektiva, och det är inte heller rimligt att staten ställer ut lån till nyanlända invandrare för inköp av möbler och köksutrustning för att sedan efterskänka en stor del av dessa lån. Vidare avskaffas anslagen 2:1 Diskrimineringsombudsmannen och 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism. Partiet anser att Diskrimineringsombudsmannen har blivit en politisk myndighet som utövar starka påtryckningar på småföretagare och enskilda personer. Enligt partiet behövs ingen särskild myndighet för att diskrimineringslagstiftningen ska kunna tillämpas. Även anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder avskaffas i sin helhet. En ökad jämställdhet kan inte uppnås genom mer eller mindre ineffektiva satsningar på jämställdhetsprojekt. Sammanlagt innebär avskaffandet av dessa anslag en anslagsminskning på ca 2,6 miljarder kronor fr.o.m. budgetåret 2013. Sverigedemokraterna väljer att inte avbryta ersättningen till kommuner i förtid utan vill låta redan ingångna avtal löpa till deras naturliga slut, men redovisar för 2013 en minskning på ca 1,3 miljarder kronor. Etableringsersättningen minskas med ca 860 miljoner kronor.

Richard Jomshof och Mattias Karlsson (båda SD) föreslår i motion *2012/13:A204* att den s.k. sfi-bonusen slopas omedelbart. Enligt motionärerna sänder det ut fel signaler att dela ut en bonus bara för att en person åstadkommit vad som kan förväntas eller till och med krävas av honom eller henne. Ett normalt företag delar inte ut bonus till en anställd för att denne kommit i tid till jobbet. På samma sätt är det både olämpligt och orimligt att dela ut en bonus till någon för att denne presterar vad som anses vara förväntat eller för att denne fullgjort sina skyldigheter. Om människor ges möjlighet till livslång försörjning på svenska skattebetalares bekostnad borde man kunna kräva att de lär sig språket.

Richard Jomshof och Carina Herrstedt (båda SD) anser i motion *2012/13:A353* att det s.k. hemutrustningslånet ska avskaffas. Enligt motionärernas mening är det många gånger ett svårt ekonomiskt åtagande för ungdomar att ta lån för att ha råd att flytta hemifrån och inreda sitt första hem. Att staten har ett särskilt lån för nyanlända som omfattas av flyktingmottagande är därför såväl orättvist som stötande för dem som inte omfattas av

möjligheten, inte minst dem som lever under knappa omständigheter. Det är dessutom anmärkningsvärt att staten i en stor del av fallen väljer att efterskänka lånen.

Mattias Karlsson och Sven-Olof Sällström (båda SD) föreslår i motion *2012/13:A354* att statsbidraget till organisationer bildade på etnisk grund avvecklas senast i statsbudgeten för 2014. Motionärerna anser att det inte borde vara förenligt med principerna om likabehandling och antidiskriminering att fördela skattemedel till organisationer på basis av medlemmarnas etniska ursprung. Det innebär i praktiken att staten bestraffar föreningar där en majoritet av medlemmarna har svensk bakgrund och att infödda svenskar diskrimineras. Motionärerna anser vidare att mångkulturella och identitetsmässigt splittrade samhällen generellt fungerar sämre än samhällen där befolkningen delar en gemensam identitet, ett gemensamt språk och en gemensam kultur. Det aktuella statsbidragets målsättning, dvs. att stärka olika invandrargruppers identitet, språk och kultur i Sverige, riskerar således att få en direkt negativ inverkan på samhällsutvecklingen.

Carina Herrstedt m.fl. (SD) föreslår i motion *2012/13:A394 yrkande 21* en omfördelning motsvarande minst 50 miljoner kronor årligen från generella jämställdhetssatsningar till ett riktat arbete för att stoppa hedersförtrycket. Motionärerna anför att det är oacceptabelt att förtryck, våld och mord äger rum i hederns namn. Hederskulturen står för raka motsatsen till det svenska och västerländska samhällets syn på varje människas egenvärde och rätt till en fri vilja. Problemet med dess växande utbreddhet i Sverige måste därför tas på största allvar och åtgärdas.

Vänsterpartiets förslag till anslagsanvisning i förhållande till regeringens förslag framgår av tabell 3d nedan.

Tabell 3d Vänsterpartiets förslag till anslagsanvisning
Tusental kronor

Ramanslag		**Regeringens förslag**	**Avvikelse från regeringen (V)**
1:1	Integrationsåtgärder	242 905	−185 000
1:2	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	5 927 039	+490 000
1:3	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	1 916 000	+30 000
1:4	Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare	1 783 000	−300 000
2:1	Diskrimineringsombudsmannen	94 963	+10 000
Summa		**10 476 296**	**+45 000**

Vänsterpartiet föreslår i sin motion *2012/13:A330* av *Jonas Sjöstedt m.fl.* en ram för utgiftsområde 13 som ligger 45 miljoner kronor över regeringens förslag för 2013. För de följande åren beräknas partiets ram vara mellan 500 och 900 miljoner kronor lägre än regeringens. Vänsterpartiet vill för 2013 förstärka anslaget för kommunersättningar vid flyktingmottagande med sammanlagt 500 miljoner kronor i syfte att höja kvaliteten och

ambitionsnivån på mottagandet, samtidigt som man avvisar det prestationsbaserade ersättningssystemet till kommuner som har avtal om flyktingmottagande. Partiet vill även förlänga ansökningstiden för anhöriginvandrare att få rätt till introduktion och därmed omfattas av den statliga ersättningen till kommunerna för flyktingmottagandet. Anslaget för etableringsinsatser för vissa flyktingar förstärks därför med 30 miljoner kronor för 2013. Vänsterpartiet är starkt kritiskt till att privatisera delar av introduktionen för nyanlända och avvisar därmed regeringens modell, dvs. att lotsar ska skaffa fram arbeten mot en prestationsbaserad ersättning. Anslaget 1:4 för ersättning till etableringslotsar minskas därför med 300 miljoner kronor. Vidare avvisas regeringens sfi-bonus liksom regeringens medel för urbant utvecklingsarbete, och anslaget 1:1 Integrationsåtgärder minskas med sammanlagt 200 miljoner kronor. Däremot ges riksorganisationer bildade på etnisk grund en förstärkning på 15 miljoner kronor. Även för anslaget till Diskrimineringsombudsmannen föreslås en ökning med 10 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för ett förstärkt arbete med aktiva åtgärder i arbetslivet.

I motion *2012/13:Sf352 yrkande 16* föreslår *Vänsterpartiet* att en regeländring genomförs i 3 § 4 stycket förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. Enligt partiet bör kommuner ges rätt till ersättning för personer som anhöriginvandrat upp till sex år efter det att anknytningspersonen fått en kommunplacering.

Propositionen om en utvidgad målgrupp för etableringslagen

Rättslig bakgrund

Utlänningslagen

De grundläggande bestämmelserna om anhöriginvandring avseende make, sambo och barn till en person som är bosatt i Sverige (anknytningspersonen) eller till hans eller hennes make eller sambo finns i 5 kap. 3 § utlänningslagen (2005:716). Bestämmelserna ger rätt till uppehållstillstånd om det inte finns särskilda skäl att inte bevilja tillstånd. Huvudregeln är att det är den person som vill ha ett uppehållstillstånd som ska ansöka om det. En utlänning som vill ha uppehållstillstånd ska som regel ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan till Sverige.

Etableringslagen

Lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringslagen) innehåller bestämmelser om insatser som syftar till att underlätta och påskynda vissa nyanlända invandrares etablering i arbets- och samhällslivet och om ansvaret för att genomföra insatserna. Lagen innehåller också bestämmelser om kommunernas uppgifter i fråga om nyanländas etablering.

Av 2 § etableringslagen framgår vilken målgrupp som omfattas av lagen. Av 2 § första stycket framgår att lagen omfattar nyanlända som har fyllt 20 år men inte 65 år och som har beviljats ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring enligt 5 kap. 1, 2, 4, eller 6 § utlänningslagen, enligt 12 kap. 18 § utlänningslagen eller enligt 21 eller 22 kap. utlänningslagen.

Av 2 § andra stycket etableringslagen framgår att anhöriga som beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning till en flykting eller annan skyddsbehövande också omfattas av lagen. Ett villkor för att anhöriga ska omfattas av etableringslagen är dock att den anhörige har ansökt om uppehållstillstånd inom två år från det att anknytningspersonen först togs emot i en kommun (den s.k. tvåårsregeln). Lagen gäller också en nyanländ som har fyllt 18 år men inte 20 år när ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring beviljats enligt 2 § första eller andra stycket, förutsatt att han eller hon saknar föräldrar i Sverige.

Enligt 6 § ska Arbetsförmedlingen upprätta en individuell plan med insatser för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering. Planen ska omfatta högst 24 månader och innehålla minst svenskundervisning för invandrare, samhällsorientering och aktiviteter för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering i arbetslivet.

Förordningen om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar

I förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar finns bestämmelser om statlig ersättning till kommuner, landsting och kommunalförbund för mottagande av och insatser för vissa utlänningar. Den statliga ersättningen lämnas för samma målgrupp som gäller för etableringslagen, dock utan avgränsning till den nyanländes ålder. Kommuner och landsting är därmed berättigade till ersättning även för barn samt personer över 65 år. Förordningen reglerar kommunens rätt till bl.a. schablonersättning, ersättning för initiala kostnader för ekonomiskt bistånd, ersättning för ekonomiskt bistånd, stöd och service samt hälso- och sjukvård och ersättning för mottagande av ensamkommande barn.

Migrationsverkets ställningstaganden

En utgångspunkt för att ett uppehållstillstånd ska kunna beviljas är att den sökandes identitet kan klarläggas. Med hänvisning till ett par av Migrationsöverdomstolens avgöranden meddelade Migrationsverket i mars 2010 ett rättsligt ställningstagande om kraven på pass och klarlagd identitet i ärenden om uppehållstillstånd (RCI 03/2010). I Migrationsverkets rättsliga ställningstagande angavs att det normala beviskravet i anknytningsärenden är att den sökande ska styrka sin identitet. Normalt skulle detta ske genom uppvisande av olika handlingar som pass, födelseattest, personbevis eller identitetskort. Ställningstagandet innebar att anhöriginvandringen från områden där det är svårt eller omöjligt att skaffa fram pass eller andra identitets-

handlingar i princip upphörde. Bland annat påverkades i hög grad situationen för anhöriga från Somalia, eftersom det sedan länge inte finns någon somalisk stat som kan utfärda identitetshandlingar.

Med anledning av en dom i Migrationsöverdomstolen den 18 januari 2012 (MIG 2012:1) utfärdade Migrationsverket ett nytt rättsligt ställningstagande (RCI 07/2012). Domen och Migrationsverkets rättsliga ställningstagande innebär att om förhållandena i sökandens hemland gör att det är svårt eller omöjligt att skaffa fram dokument som klarlägger sökandens identitet, kan kravet på klarlagd identitet i vissa fall frångås. Frågan om sökandes identitet bör enligt Migrationsverket bedömas i förhållande till rätten till familjeåterförening och rätten till skydd för familjeliv, och då kan ett lägre beviskrav tillämpas.

Regeringens lagförslag

I propositionen (*prop. 2012/13:26*) föreslås att en ny regel ska införas i etableringslagen. Den föreslagna ändringen innebär att en anhörig till en flykting eller annan skyddsbehövande som har ansökt om uppehållstillstånd senare än två år efter det att anknytningspersonen första gången togs emot i en kommun ska omfattas av lagen, under försättning att den anhörige har ansökt om uppehållstillstånd senast den 31 december 2013 och anknytningspersonen togs emot i en kommun efter den 31 december 2008.

I propositionen anför regeringen att vissa anhöriga inte kunnat styrka sin identitet på det sätt som krävs för att ett uppehållstillstånd ska beviljas. Med anledning av den bevislättnad i fråga om identitet som har utvecklats i praxis förväntas antalet beviljade uppehållstillstånd på grund av anknytning till en flykting eller annan skyddsbehövande öka inom den närmsta tiden. Många av dessa anhöriga kan antas falla utanför målgruppen för etableringslagen, eftersom de inte har hunnit ansöka om uppehållstillstånd inom två år från det att anknytningspersonen togs emot i kommunen. Kommunerna kommer inte heller att vara berättigade till statlig ersättning för mottagandet av dessa anhöriga. Kommuner med ett stort antal anknytningspersoner som har anhöriga från områden där det kan vara svårt att få fram identitetshandlingar bedöms få ett koncentrerat mottagande av anhöriga under slutet av 2012 och under 2013. För att upprätthålla etableringslagens intentioner att underlätta och påskynda nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet och stärka deras förutsättningar för egenförsörjning och aktiva deltagande i arbets- och samhällslivet, anser regeringen att dessa anhöriga bör omfattas av etableringslagen. Detta bör gälla trots att de ansökt om uppehållstillstånd senare än två år efter det att anknytningspersonen togs emot i en kommun.

Regeringen anser också att undantaget från tvåårsregeln i etableringslagen bör vara generellt och gälla för samtliga anhöriga till flyktingar och andra skyddsbehövande som ansöker om uppehållstillstånd inom en viss tidsperiod. På så sätt undviks svåra bedömningar i enskilda fall av om en anhörig haft svårigheter att skaffa fram pass eller andra identitetshandlingar.

Den föreslagna ändringen i etableringslagen föreslås träda i kraft den 1 februari 2013.

Motioner som rör förslaget om en utvidgad målgrupp för etableringslagen

Sverigedemokraterna föreslår i motion *2012/13:A11* av *Sven-Olof Sällström* att propositionen avslås. Partiet ställer sig kritiskt till att kostnaderna för invandringsrelaterade åtgärder hela tiden tillåts öka. Genom att föreslå ersättning till kommuner och landsting för de föreslagna åtgärderna lägger regeringen notan på skattebetalarna. Partiet motsätter sig också stora delar av etableringslagens uppbyggnad, t.ex. att nyanlända kan få generösa ersättningar och samtidigt tacka nej till ett arbete, vilket rimmar illa med arbetslinjen. Att nu utvidga målgruppen för etableringslagen och öka inflödet är ett steg i fel riktning. Ett fokusskifte behövs som betonar den nyanländes personliga ansvar att göra rätt för sig och anpassa sig till det svenska samhället.

Vänsterpartiet förordar i motion *2012/13:A12* av *Christina Höj Larsen m.fl.* att 2 § lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ändras. Partiet är positivt till att fler anhöriga till flyktingar och andra skyddsbehövande än i dag ska omfattas av den föreslagna lagändringen men vill att en bredare grupp ska omfattas. Partiet vill inte ha någon tidsgräns för när den person som den nyanlända har anknytning till ska ha sökt uppehållstillstånd och inte heller ha någon bortre tidsgräns för när den anhöriga ska ha ansökt om uppehållstillstånd.

Utskottets ställningstagande

Anslagen

Integration

Utskottet kan inledningsvis konstatera att en lyckad och väl fungerande integration är en av vår framtids stora utmaningar. Enligt statistik från Statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökningar (AKU oktober 2012) ökade antalet sysselsatta bland utrikes födda med 24 000 personer under det tredje kvartalet 2012. Ökningen gällde främst åldersgruppen 25–54 år. Det är sjunde kvartalet i rad som antalet sysselsatta bland utrikes födda ökar. Sysselsättningsgraden, dvs. andelen sysselsatta av befolkningen, var bland utrikes födda 57,6 procent för tredje kvartalet 2012. Bland utrikes födda män var sysselsättningsgraden 61,9 procent och bland kvinnor 53,5 procent. Arbetslösheten var 15,1 procent bland de utrikes födda under tredje kvartalet 2012, vilket kan jämföras med 5,6 procent bland inrikes födda.

Utskottet anser att den etableringsreform som trädde i kraft för nästan två år sedan är avgörande för att påskynda etableringen i arbets- och samhällslivet. Reformen bygger på att nyanlända ska få professionellt stöd för

att så snabbt som möjligt lära sig svenska, etablera sig på arbetsmarknaden och bli självförsörjande samt få kännedom om de möjligheter, rättigheter och skyldigheter de har i Sverige. Reformen utgår från individens behov men betonar också individens eget ansvar för sin framtid. En viktig utgångspunkt är att arbetsmarknadsperspektivet ska gälla från första dagen. Utskottet ställer sig därmed bakom regeringens förslag till anslag inom området integration.

Som regeringen konstaterar i budgetpropositionen har *etableringsreformen* inneburit en förändring av introduktionen av nyanlända där fokus numera är snabb etablering på arbetsmarknaden. Utformningen av etableringsreformen med Arbetsförmedlingen som samordnande myndighet har medfört att etableringsprocessen blivit mer transparent. Brister som tidigare inte synliggjorts kommer nu upp till ytan, och därmed ökar förutsättningarna för att långsiktigt förbättra arbetet med nyanländas integration. Det är dock ett välkänt faktum att det tar lång tid för stora reformer att hitta sina former. Utskottet välkomnar därför att regeringen redan nu påbörjat ett arbete med att förändra delar av etableringsreformen i syfte att stärka etableringsprocessen.

Utskottet ser positivt på att regeringen redan nu åtgärdar problemen med de långa ledtiderna för nyanlända flyktingar att bli *mottagna i en kommun*. Genom en prestationsbaserad ersättning till kommuner som sluter överenskommelser om flyktingmottagande i kombination med en möjlighet för dem att få kostnadstäckning för att hålla bostäder redo, ökar kommunernas mottagningskapacitet. Utskottet kan konstatera att regeringen reviderat upp antalet kommunmottagna till följd av den förväntade ökningen av anhöriginvandring efter ändringen i rättspraxis och av antalet asylsökande främst från Syrien. Ökningen innebär att fler personer kommer att omfattas av etableringsreformen och att ett ökat medelsbehov därmed är nödvändigt.

Utskottet instämmer med regeringen i att ökad sysselsättning är en avgörande faktor för att förbättra integrationen. Utskottet delar regeringens syn att det är viktigt att de insatser som erbjuds de nyanlända är effektiva och anpassade efter individernas förutsättningar och behov. Utbildningsinsatser inom det reguljära utbildningssystemet är ett förstahandsalternativ för nyanlända, men kan inte förväntas leda till arbete inom rimlig tid för alla. Utskottet välkomnar regeringens förstärkning av de arbetsförberedande insatserna i etableringsreformen som Arbetsförmedlingen tillhandahåller med två nya insatser som är målgruppsanpassade och tydligt kopplade till arbetslivet. Genom ett praktiskt basår ska personer som är över 30 år och som har högst nio års utbildning ges introduktion till ett nytt arbete med fokus på praktisk träning. De som har behov av mer handledning än vad de kan få på en vanlig praktikplats ska ges möjlighet att få arbetsträning.

Det tar lång tid för många nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden. Särskilt lång tid tar det för utrikes födda kvinnor att etablera sig på arbetsmarknaden jämfört med utrikes födda män. Utskottet välkomnar att

regeringen i oktober 2011 gav en särskild utredare (dir 2011:88) i uppdrag att föreslå åtgärder för att öka arbetskraftsdeltagandet och påskynda etableringen på arbetsmarknaden för nyanlända utrikes födda kvinnor och anhöriginvandrare. Av slutbetänkandet, som överlämnades till regeringen den 23 oktober 2012, framgår att utrikes födda kvinnors lägre sysselsättning främst kan förklaras av ett senare och sämre stöd för etableringen och att den inte kan förklaras av en bristande vilja att arbeta eller stora familjer (SOU 2012:69). Utredningen föreslår därför ett antal åtgärder för att fler nyanlända kvinnor och anhöriginvandrare ska få förutsättningar att delta i arbets- och samhällslivet. Utskottet ser fram emot att ta del av de förslag som regeringen kommer att gå fram med.

Utskottet vill avslutningsvis betona att en förbättrad etablering är nödvändig för att ta vara på den resurs på den svenska arbetsmarknaden som nyanlända utgör, inte minst mot bakgrund av den demografiska utvecklingen på sikt. Av Framtidskommissionens rapport Försörjningskvoten i olika delar av Sverige – scenarier till år 2050 (2012) framgår att skillnaden i försörjningsbördan mellan regionerna riskerar att växa under de kommande decennierna. Med en åldrande befolkning blir det relativt sett färre människor i arbetsför ålder som ska försörja allt fler. Enligt Statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökningar (AKU) för oktober 2012 uppgår antalet sysselsatta utrikes födda i Sverige till ca 700 000. Utan dessa människor skulle vi inte klara vår välfärd. Utskottet vill betona vikten av att sänka trösklarna för inträde på arbetsmarknaden så att möjligheten att lämna utanförskapet blir större. Detta kräver inte förändring enbart på individnivå utan främst på systemnivå.

Politik mot diskriminering

När det gäller anslagen på området politik mot diskriminering vill utskottet inledningsvis anföra att det ställer sig bakom regeringens förslag till anslagsanvisning. Att skyddas mot diskriminering är en mänsklig rättighet och inte en förhandlingsbar förmån. Förbud mot diskriminering finns inskrivet i ett stort antal konventioner om mänskliga rättigheter. Enligt FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna är alla människor fria och lika i värde och rättigheter.

Utskottet välkomnar regeringens satsning under senare år på att stärka skyddet mot diskriminering. Genom diskrimineringslagen, som omfattar fler samhällsområden än tidigare, och genom inrättandet av myndigheten Diskrimineringsombudsmannen har det skapats förutsättningar för att bekämpa diskrimineringen i samhället mer effektivt. Det rättsliga skyddet mot diskriminering på individnivå har därmed stärkts, och den nya påföljden, diskrimineringsersättningen, innebär att det numera kostar att diskriminera. Genom den ändring i diskrimineringslagen som träder i kraft den 1 januari 2013 och som innebär att skyddet mot diskriminering på grund av ålder utvidgas till att omfatta fler samhällsområden stärks skyddet mot

diskriminering ytterligare. Genom att förbudet mot åldersdiskriminering utvidgas blir diskrimineringslagen också mer enhetligt utformad och sammanhållen.

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det även finns andra frågor som behöver övervägas i det fortsatta arbetet mot diskriminering, t.ex. hur man kan utforma tydliga krav på aktiva åtgärder. Utskottet välkomnar att regeringen har tillsatt en utredning (dir. 2012:88) som ska föreslå hur krav på *aktiva åtgärder*, exempelvis jämställdhetsplaner, ska utformas och göras tydliga för att bli ett effektivare medel i arbetet för att förebygga diskriminering och uppnå lika rättigheter och möjligheter. Syftet med utredningen är att ge förslag på hur det fortsatta arbetet med aktiva åtgärder kan bedrivas på det mest ändamålsenliga sättet. För att kravet på aktiva åtgärder ska bli effektivt är det också viktigt att tillsynen fungerar. Utredaren ska därför också föreslå hur tillsynen av att regler om aktiva åtgärder följs ska bedrivas och också undersöka om sanktionssystemet behöver förändras. Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2013.

Jämställdhet

I fråga om anslaget på området jämställdhet ställer sig utskottet bakom regeringens ambitioner och satsningar. Regeringens satsning under den förra mandatperioden innebar en kraftig resursförstärkning för jämställdhetspolitiken, och en rad viktiga reformer genomfördes för att skapa bättre förutsättningar för jämställdhet mellan kvinnor och män. Utskottet noterar att regeringen den 1 september 2012 överlämnade skrivelsen Slutredovisning av regeringens särskilda jämställdhetssatsning 2007–2010 (skr. 2011/12:174) till riksdagen. I skrivelsen redovisas resultat och effekter av den särskilda jämställdhetssatsning som genomfördes 2007–2010. Utskottet avser att behandla denna slutredovisning i ett betänkande under våren 2013.

Utskottet välkomnar att regeringen fortsätter reformarbetet under innevarande mandatperiod för att påskynda utvecklingsarbetet inom områden som är strategiskt viktiga för att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Utskottet vill dock samtidigt påpeka att det fortfarande finns stora brister i jämställdheten mellan kvinnor och män. Mycket återstår när det exempelvis gäller kvinnors och mäns möjligheter att komma in på arbetsmarknaden och i näringslivet, att stanna kvar och utvecklas i arbetslivet liksom att kunna kombinera arbete och familjeliv. Kvinnors löner är lägre än mäns, och lönegapet är i stort sett lika stort som för 30 år sedan. Kvinnor har en sysselsättningsgrad som är lägre än mäns, och de arbetar deltid i betydligt större utsträckning än män, både frivilligt och ofrivilligt. Av SCB:s publikation På tal om kvinnor och män – Lathund om jämställdhet 2012 framgår att kvinnor och män arbetar ungefär lika mycket sett över veckans alla dagar. Män får i större utsträckning betalt för sitt arbete än kvinnor, som lägger mer tid på det obetalda hemarbetet. Kvinnor har under de senaste 20 åren minskat sitt obetalda arbete i hemmet med drygt

en timme per vardagsdygn. Under samma period har männen ökat sitt obetalda arbete med åtta minuter. Av statistiken framgår också att en tredjedel av de sysselsatta kvinnorna arbetar deltid, jämfört med en tiondel av de sysselsatta männen. Kvinnornas arbetstid påverkas av antalet barn och av det yngsta barnets ålder, medan männens arbetstid inte påverkas av detta. Vidare framgår av statistiken att männens uttag av föräldrapenningen sakta ökar, men fortfarande är det kvinnor som tar ut den största delen av föräldrapenningen. Under 2011 tog kvinnorna ut 76 procent av dagarna och männen 24 procent.

Utskottet välkomnar att regeringen tillsatt en delegation för jämställdhet i arbetslivet (dir. 2011:80). Delegationen ska sammanställa och tillgängliggöra kunskap om kvinnors och mäns olika villkor och möjligheter i arbetslivet liksom om de förhållanden som är grunden för dessa skillnader. Delegationen ska lämna förslag på insatser som kan främja jämställdhet i arbetslivet och minska lönegapet mellan kvinnor och män. Delegationen ska redovisa sitt uppdrag i oktober 2014.

Utskottet välkomnar också att regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att kartlägga och analysera frågor som rör män och jämställdhet (dir. 2012:97). Utredaren ska bl.a. beskriva och analysera mäns livssituation i förhållande till kvinnors i dagens Sverige och hur den har förändrats under senare år, beskriva och analysera hur män förhåller sig till jämställdhet och hur mäns livsvillkor kan påverkas av bristande jämställdhet samt redovisa verksamheter som i dag arbetar med män och jämställdhet och som bedrivs av organisationer, myndigheter m.fl. som hanterar frågor om pojkar och män. Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2013.

Mot bakgrund av det ovan anförda välkomnar utskottet den fortsatt ambitiösa satsning som regeringen gör på jämställdhetsområdet. Den kraftsamling som initierades under den förra mandatperioden – en strategisk ansats som inte tidigare har prövats i svensk jämställdhetspolitik och som möjliggjorde ett särskilt anslag – kan nu fullföljas, och hållbarheten i de åtgärder som genomförts kan säkerställas.

Oppositionspartiernas förslag till anslag

När det gäller oppositionspartiernas alternativa förslag kan utskottet konstatera att det framgår av budgetmotionerna att det saknas ett gemensamt alternativ. Mot en tydlig allianspolitik står fyra alternativa förslag med föga gemensamt. Även om flera av oppositionspartierna exempelvis vill avskaffa sfi-bonusen har de inte förmått att gå samman i ett gemensamt alternativ. Såväl motiven för avskaffande av sfi-bonusen som hur medlen för integrationspolitiken ska användas skiljer sig avsevärt. Likaså går oppositionspartiernas åsikter isär i fråga om etableringslotsar och i vilken utsträckning man vill satsa på en politik mot diskriminering.

Socialdemokraterna

Socialdemokraterna anför i motion 2012/13:A367 yrkandena 1 och 10 att *sfi-bonusen* är ineffektiv och orättvis, och föreslår att de 100 miljoner kronor som regeringen avsatt för sfi-bonusen liksom 600 miljoner kronor för lotsverksamheten ska överföras till ett nytt anslag för insatser som syftar till ökad samverkan mellan kommunerna för att åstadkomma en högre kvalitet i etableringsinsatserna för de nyanlända.

Utskottet vill för sin del betona att kunskaper i det svenska språket är en viktig nyckel till att få ett arbete och bli delaktig i samhället. För dem som invandrar till Sverige i vuxen ålder är kunskaper i svenska en avgörande faktor för en framgångsrik integration. Utskottet välkomnar därför de ambitioner som regeringen har uttalat i frågan om att arbeta för kvalitetsförbättringar i sfi-undervisningen i form av bl.a. utökad undervisningstid för nyanlända elever, höjd kvalitet på utbildningen och kompetensutveckling för lärare och rektorer.

Utskottet noterar att antalet personer som deltar i sfi-undervisningen har ökat kraftigt under de senaste åren. År 2011 deltog drygt 102 400 personer i sfi, och drygt 38 600 personer var nybörjare. Antalet elever har ökat med 7 procent jämfört med 2010, och antalet har fördubblats jämfört med 2005. Enligt Skolverket beviljades under 2011 totalt ca 3 900 ansökningar om sfi-bonus, varav ca 2 000 på hel nivå, 720 på halv nivå och 1 160 på två tredjedels nivå. Av Skolverkets slutrapport om försöksverksamheten med sfi-bonus, som ägde rum mellan den 1 september 2009 och utgången av 2011, framgår att det beviljades totalt 1 000 bonusbelopp under försöksperioden, varav 620 på hel nivå, 270 på halv nivå och 110 på två tredjedels nivå.

Utskottet hänvisar också till att Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) fått i uppdrag att utvärdera sfi-bonusens effekter. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2012. Mot denna bakgrund är det enligt utskottets mening inte rätt tidpunkt att nu dra några slutsatser om reformens effekter. Utskottet vill också betona betydelsen av att regeringen använder sig av effektutvärdering när detta är möjligt och befogat och att berörda myndigheter använder sig av utvecklade och tillförlitliga arbetsmetoder. I ljuset av detta vore det förhastat att avveckla sfi-bonusen utan att ha djupare kunskap om dess effekter.

I fråga om *etableringslotsar* är utskottets inställning, som framgått ovan, att det är avgörande för nyanländas etablering att de får möjlighet att arbeta så snart som möjligt. För att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden krävs ofta – förutom lämplig utbildning och erfarenhet – ett personligt nätverk, språkkunskaper och kunskaper om det svenska samhället och arbetslivet. I det sammanhanget är etableringslotsarna ett viktigt inslag. I lotsens uppdrag ingår bl.a. att hjälpa den nyanlände att genomföra etableringsplanen, stärka den nyanländes nätverk, ha kontakter med potentiella arbetsgivare, ge råd och stöd vid studie- och yrkesval, coachning, matchning och jobbsökaraktiviteter, att ge stöd i sociala frågor och återrappor-

tera till Arbetsförmedlingen om den nyanländes deltagande och aktiviteter. Lotsen fungerar därmed både som ett stöd till den nyanlände och som en bro in i det svenska samhällslivet och till arbetsmarknaden. Aktiviteterna utformas och anpassas tillsammans med den nyanlände utifrån hans eller hennes individuella behov och förutsättningar. Ersättningen till lotsen är resultatbaserad, vilket innebär att lotsen också har ett intresse av att den nyanlände så snabbt som möjligt kommer i arbete och kan försörja sig själv.

Utskottet framhåller att 200 lotsföretag med verksamhet på 870 verksamhetsadresser etablerats sedan etableringsreformen trädde i kraft. Det är en ökning med 49 lotsföretag jämfört med juni 2011. Lotsföretagens storlek, bolagsform och branschinriktning varierar. Antalet nyanlända med etableringslots ökar, och fram till slutet av april 2012 hade 77 procent av de nyanlända med en etableringsplan valt en lots, jämfört med 67 procent i juni 2011. Av Statskontorets rapport Etablering av nyanlända – En uppföljning av myndigheternas genomförande av etableringsreformen (2012:22) framgår att arbetsmarknadsperspektivet i nyanländas etablering har stärkts genom reformen. Utbudet av insatser för nyanlända har blivit mer likvärdigt genom det statliga ansvaret.

Utskottet delar regeringens bedömning att en avgörande förutsättning för genomförandet av etableringsreformen är ett väl fungerande samarbete mellan aktörer på nationell, regional och lokal nivå. Utskottet instämmer även med regeringen i att det är nödvändigt att aktörerna stärker samordningen av insatserna i etableringsreformen för att genomförandet ska bli framgångsrikt. Att som Socialdemokraterna föreslår omfördela medel från lotsarna tillbaka till en mer traditionell hantering med begränsat utrymme för individuell anpassning skulle enligt utskottets mening inte gynna de nyanländas arbetsmarknadsetablering.

När det gäller förslaget på en förbättrad *arbetsmiljö för kvinnor*, som framförs i yrkande 8, kan utskottet konstatera att även om den fysiska arbetsmiljön stadigt förbättrats, kvarstår ändå avsevärda problem. Det gäller bl.a. inom vissa kvinnodominerade yrken och branscher. Problem i form av tunga lyft, besvärliga arbetsställningar och ensidiga arbetsmoment är alltför vanligt förekommande. Fler kvinnor än män anmäler att de har drabbats av arbetssjukdom och uppger att de har besvär med värk i skuldror och axlar. Det är också fler kvinnor som uppger sin sjukfrånvaro som arbetsrelaterad (Arbetsmiljöverket, Arbetsmiljöstatistik, Rapport 2012:2, s. 9).

Utskottet ser positivt på att regeringen gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att utveckla och genomföra särskilda aktiviteter för att förebygga att kvinnor slås ut från arbetslivet på grund av arbetsmiljörelaterade problem (A2011/2209/ARM). Uppdraget syftar bl.a. till att ge ökad kunskap om kvinnors arbetsmiljö och bättre metoder för att i tillsynsarbetet uppmärksamma risker för belastningsskador. Vidare har Statens beredning för medicinsk utvärdering fått i uppdrag av regeringen att bistå Försäkringskas-

san med kunskapsöversikter i frågor som rör arbetsskador (IJ2010/2268/JÄM). Utskottet utgår från att regeringen följer arbetet nogsamt och ser fram emot att regeringen återkommer till riksdagen i frågan.

Miljöpartiet

Miljöpartiet föreslår i sin motion 2012/13:A387 yrkandena 1 och 3 ökade satsningar på kompetensutveckling för lärare inom ramen för *Forum för levande historias verksamhet* för att motverka intolerans och att de medel som regeringen avsatt för en prestationsbaserad ersättning till kommuner i stället används till förbättrad sfi-undervisning i de aktuella bostadsområdena. Partiet vill även öka anslaget till Diskrimineringsombudsmannen (DO) liksom resurserna till antidiskrimineringsbyråerna. I de övriga budgetpåverkande motionerna 2012/13:A388 yrkande 4 och 2012/13:A393 yrkandena 13, 17, 25 och 26 skjuter partiet framför allt in sig på att avskaffa sfi-bonusen, ge ett förtydligat uppdrag till DO och förbättrade villkor för antidiskrimineringsbyråerna, göra en särskild satsning på att motverka diskriminering samt stärka ställningen i samhället för nationella minoriteter, afrosvenskar och muslimer.

Utskottet vill inledningsvis anföra att Miljöpartiets motion ger uttryck för lovvärda ambitioner. I fråga om motionsyrkandena om ett ökat anslag och ett förtydligat uppdrag till DO vill utskottet peka på att myndighetens uppdrag är brett. DO har i uppgift att inom sitt verksamhetsområde förebygga diskriminering, bl.a. genom att informera, utbilda, överlägga och ha andra kontakter med myndigheter och företag. Myndigheten kan företräda enskilda i diskrimineringsärenden och ska genom tillsyn och andra åtgärder verka för att förebygga diskriminering i samhället. DO:s roll i bekämpandet av diskriminering är central. Myndigheten ska bidra till att skapa ett samhälle där människors mänskliga rättigheter och individens möjligheter inte begränsas eller hindras på någon av de diskrimineringsgrunder som lagen omfattar. Myndigheten ska fungera både som en pådrivande kraft och som en kunskapsbas för andras arbete med dessa frågor. Arbetet handlar också om att synliggöra strukturer som kan vara ett hinder för lika rättigheter och möjligheter. Utskottet anser att det är viktigt att DO arbetar strategiskt i syfte att nå resultat inom hela sitt verksamhetsområde. Utskottet utvecklar sitt ställningstagande i avsnittet om DO:s arbete mot diskriminering i detta betänkande.

När det gäller förslagen om ökade satsningar på *antidiskrimineringsbyråerna* vill utskottet framhålla att regeringen i budgetpropositionen föreslår att stödet till organisationer som arbetar med att förebygga och motverka diskriminering, t.ex. antidiskrimineringsbyråer, permanentas. Regeringen föreslår även att den totala stödsumman höjs från 10 miljoner kronor till 12 miljoner kronor per år fr.o.m. 2013. Utskottet ser positivt på att antidiskrimineringsbyråerna nu ges ett fast anslag och får möjlighet att utvecklas och bli bättre. Organisationer som arbetar med att bekämpa

diskriminering är viktiga lokala komplement till DO. De är dessutom värdefulla för den enskilda individen genom att de ger rådgivning och stöd och driver processer för enskilda individer.

I fråga om satsningar för att *motverka intolerans* välkomnar utskottet att regeringen vidtagit en rad åtgärder. Regeringen gör exempelvis en treårig satsning för kunskapshöjande insatser för barn och ungdomar om främlingsfientlighet och liknande former av intolerans under perioden 2012–2014. Särskilda medel avsätts också för att öka säkerheten och minska utsattheten för den judiska minoriteten. Regeringen har även gett Forum för levande historia i uppdrag att – med utgångspunkt i förintelsen – arbeta med frågor som rör tolerans, demokrati och mänskliga rättigheter. På uppdrag av regeringen har Forum för levande historia genomfört en kartläggning av antisemitism och islamofobi. Kartläggningen visar att internet och andra sociala medier är stora källor till spridning av antisemitism och islamofobi. Regeringen har även gett Diskrimineringsbyrån Uppsala ett särskilt bidrag som syftar till att förebygga och motverka främlingsfientlighet som bl.a. framförs på internet, och ett nytt avsnitt har lanserats på webbplatsen regeringen.se där några av de vanligaste myterna om invandrare och minoriteter som sprids på nätet bemöts med fakta. Vidare har Ungdomsstyrelsen under 2012 fördelat 1,8 miljoner kronor i stöd till Exit Fryshuset för insatser mot rasism och liknande former av intolerans som avser avhopparverksamhet.

Utskottet delar regeringens åsikt om att det är angeläget att ta ett samlat grepp om arbetet mot främlingsfientlighet och liknande former av intolerans. Utskottet välkomnar därför att regeringen har tillsatt en särskild utredare med uppdrag att föreslå hur arbetet mot främlingsfientlighet och liknande former av intolerans kan effektiviseras. Av utredningens betänkande (SOU 2012:74 Främlingsfienden inom oss) som överlämnades till regeringen den 9 november 2012 framgår att det största hotet mot utsatta i Sverige i dag inte är de extrema grupperna utan den vardagsrasism som många människor gör sig skyldiga till. Det framgår också att det pågår ett omfattande arbete mot främlingsfientlighet i statliga myndigheter, kommuner och frivilligorganisationer, men insatserna är splittrade och en överblick saknas. Det saknas också motkrafter mot de främlingsfientliga budskapen som sprids i de nya medierna. Utredningen föreslår ett antal åtgärder som syftar till att effektivisera arbetet mot främlingsfientlighet. Utredningens förslag bereds för närvarande i regeringskansliet. Mot bakgrund av det ovan sagda kan utskottet konstatera att ett omfattande arbete pågår med att såväl motverka främlingsfientlighet och andra former av intolerans som att effektivisera detta arbete.

När det gäller Miljöpartiets motionsyrkanden om att avskaffa sfi-bonusen vill utskottet hänvisa till vad som anförts tidigare i betänkandet.

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna föreslår i sin motion 2012/13:A332 att flera anslag skärs ned och att anslagen för integrationsåtgärder, ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare samt hemutrustningslån tas bort i sin helhet. I motionerna 2012/13:A204, 2012/13:A353 och 2012/13:A354 framförs krav på bl.a. avskaffad sfi-bonus, avskaffade hemutrustningslån respektive avskaffade statsbidrag till organisationer bildade på etnisk grund. Som utskottet tidigare framhållit (senast i yttr. 2012/13: AU1y) delar utskottet inte den negativa syn på människor som kommit till Sverige på flykt undan krig och förtryck eller för att förverkliga sina drömmar som präglar Sverigedemokraternas motioner. Enligt utskottets mening bör alla erfarenheter och kunskaper som bidrar såväl kulturellt som ekonomiskt till vår gemensamma framtid välkomnas. Partiets förslag om att begränsa arbetskraftsinvandringen till ett konjunkturstyrt system med gästarbetare som ges tillfälligt uppehållstillstånd skulle – om det realiserades – kunna leda till att värdefull arbetskraft går förlorad och medföra osäkerhet och otrygghet för dem som kommit hit. Spänningarna i ett samhälle minskar knappast av att vissa människor inte känner sig välkomna och delaktiga.

Utskottet vill starkt ifrågasätta Sverigedemokraternas påstående om att kraftigt minskade anslag till integrationsåtgärder och en hård assimileringspolitik leder till minskade spänningar i det svenska samhället. Den sverigedemokratiska retoriken om att begränsa invandringen för att bättre kunna ta hand om dem som redan kommit till Sverige kan knappast betraktas som trovärdig när partiet i sitt budgetförslag yrkar på halverade utgifter på integrationsområdet redan 2013 och i stort sett vill avveckla området helt till 2015. Utskottet gör också bedömningen att sådana kraftiga besparingar – förutom att inte vara eftersträvansvärda i sak – framstår som helt orealistiska att genomföra i den takt som föreslås. Enligt utskottets mening kan hela det sverigedemokratiska budgetalternativet ifrågasättas, eftersom det i stor utsträckning baseras på dessa orealistiska besparingar.

De integrationsproblem som finns i samhället generellt och på arbetsmarknaden specifikt – och som varken ska förminskas eller förenklas – löses enligt utskottets mening framför allt genom att man underlättar för invandrare att få sin egen försörjning och genom att de ges förutsättningar att lära sig svenska. Etableringsreformen, nystarts- och instegsjobb, validering av utländska examina och sfi-bonus utgör exempel på hur regeringen arbetar för att förbättra integrationen. Utskottet ställer sig bakom dessa insatser. Enligt utskottets mening är ökad sysselsättning en avgörande faktor för att förbättra integrationen. Ett Sverige som håller samman och ett samhälle fritt från diskriminering och förtryck är viktiga nycklar för att uppnå detta.

Att Sverigedemokraterna dessutom i motion 2012/13:A394 yrkande 21 vill omfördela medel från den generella jämställdhetssatsningen till ett riktat arbete för att stoppa hedersförtryck kan, i ljuset av att partiet i motion 2012/13:A332 vill avskaffa jämställdhetsanslaget i sin helhet, ses som ytterligare ett exempel på partiets ogenomtänkta budgetalternativ.

Vänsterpartiet

Vänsterpartiet skiljer sig från övriga oppositionspartier såtillvida att det i motion 2012/13:A330 föreslår en budgetram för 2013 som överstiger regeringens ram. Framför allt föreslås ett förstärkt anslag för kommunersättningar vid flyktingmottagning och ett utökat anslag till DO och till riksorganisationer bildade på etnisk grund. Regeringens modell med etableringslotsar och sfi-bonus avvisas däremot, liksom medlen för urbant utvecklingsarbete.

Utskottet konstaterar att anslagsbehovet för 2013 i fråga om kommunersättningar vid flyktingmottagande beräknas till ca 5 927 miljoner kronor, vilket är en ökning med drygt 1 miljard kronor jämfört med vad som beräknades i budgetpropositionen för 2012. Orsaken är att utgifterna för mottagandet i kommunerna beräknas öka till följd av ökad anhöriginvandring efter ändringarna i rättspraxis och den föreslagna ändringen om en utvidgad målgrupp för etableringslagen. Antalet kommunmottagna beräknas också att öka på grund av fler asylsökande från bl.a. Syrien och fler ensamkommande barn och ungdomar under 18 år.

Utskottet delar regeringens bedömning att det tar allt för lång tid för nyanlända flyktingar att bli mottagna i en kommun. De ökade ledtiderna för bosättning av nyanlända invandrare måste minska så att den nyanlände kan påbörja sin etableringsprocess så snabbt som möjligt. En viktig utgångspunkt är att arbetsmarknadsperspektivet ska gälla från första dagen.

I budgetpropositionen för 2013 aviseras som tidigare nämnts ytterligare steg mot en snabbare integrationsprocess, i form av bl.a. insatser för att förbättra kommunernas mottagningskapacitet. Regeringen föreslår t.ex. en prestationsbaserad ersättning till kommuner som sluter överenskommelser om flyktingmottagande. För att ytterligare stimulera kommunernas mottagningskapacitet föreslås en möjlighet för kommuner att få kostnadstäckning för att hålla bostäder redo. Utskottet välkomnar dessa förslag till insatser.

Till skillnad från Vänsterpartiet ställer sig utskottet positivt till regeringens förslag om stöd till urban utveckling. Bidraget ska betalas ut enligt en fördelningsmodell som baseras på förbättrade resultat inom utbildning, sysselsättning och försörjningsstöd. Enligt utskottets mening ger stödet ökade incitament till kommunerna att intensifiera arbetet med att minska utanförskapet eftersom det ges efter resultat och således premierar kommuner som uppvisar ett minskat utanförskap. Det stimulansmedel som regeringen nu satsar ska bidra till en positiv utveckling i de mest utsatta stadsdelarna. Utskottet välkomnar regeringens satsning på ett prestationsbaserat bidrag till de kommuner som ingår i det urbana utvecklingsarbetet Urban 15.

Utskottet noterar även att en särskild utredare tillkallats med uppdrag att se över möjligheten att införa ett system med skattelättnader för företag i stadsdelar med utbrett utanförskap, s.k. nystartszoner.

I fråga om stöd till organisationer bildade på etnisk grund är det utskottets mening att stöd till det civila samhällets arbete med integration är en viktig del av integrationspolitiken. Stödet syftar till att stärka organisationernas egna initiativ och verksamheter kring kultur, språk och identitet samt delaktighet i samhället. Under 2012 har 60 föreningar bildade på etnisk grund fått del av stödet. Utskottet välkomnar även dessa förslag till insatser.

När det gäller förslaget i motion 2012/13:Sf352 yrkande 16 om ändrade regler för anhöriginvandring vill utskottet hänvisa till proposition 2012/13:26 Utvidgad målgrupp för etableringsreformen som behandlas i detta betänkande. Genom de ändringar som regeringen föreslår i propositionen kommer en del anhöriga som inte tidigare omfattats av etableringsreformen att få tillgång till de insatser som reformen innehåller. Av budgetpropositionen framgår också att regeringen avser att föreslå ytterligare en ändring fr.o.m. juli 2013. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med en proposition om ett förslag till ändring i etableringslagen under våren 2013. Utskottet anser att beredningen av ärendet bör avvaktas.

När det gäller Vänsterpartiets förslag om att avskaffa sfi-bonusen och systemet med etableringslotsar vill utskottet hänvisa till vad som anförts tidigare i betänkandet. Detsamma gäller partiets förslag om ett utökat anslag till DO.

Utvidgad målgrupp för etableringslagen

Utskottet kan konstatera att regeringens förslag i proposition 2012/13:26 Utvidgad målgrupp för etableringslagen gör det möjligt för fler anhöriga till flyktingar och andra skyddsbehövande än i dag att omfattas av lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. En konsekvens av den föreslagna ändringen är att fler kommuner och landsting kommer att få viss ersättning från staten för bl.a. ekonomiskt bistånd, stöd och service samt hälso- och sjukvård.

Enligt utskottets mening är det positivt att fler anhöriga till flyktingar och andra skyddsbehövande omfattas av den föreslagna lagen. Många familjer, främst från Somalia, kommer nu att kunna återförenas. Att familjer återförenas är bra för såväl individen som integrationen. Regeringens satsning gör nu att även dessa nyanlända kan omfattas av etableringsreformen. Det ökar också förutsättningarna för de nyanlända att få jobb och lära sig svenska.

Utskottet värdesätter att det finns en bred majoritet i riksdagen bakom en aktiv integrationspolitik. Att som Sverigedemokraterna i sin motion 2012/13:A11 yrka avslag på propositionen står enligt utskottets mening i bjärt kontrast till Sveriges tradition med aktiva åtgärder för människor i utanförskap.

I fråga om Vänsterpartiets motion 2012/13:A12 om att inte ha någon tidsgräns för när den person som den nyanlända har anknytning till ska ha sökt uppehållstillstånd och inte heller ha någon bortre tidsgräns för när den anhöriga ska ha ansökt om uppehållstillstånd, vill utskottet hänvisa till den ändring i etableringsreformen som regeringen aviserat och som beskrivits ovan. Utskottet noterar att regeringen avser att återkomma till riksdagen under våren 2013 med en proposition om ändring i etableringslagen. Beredningen av detta ärende bör avvaktas.

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller proposition 2012/13:26 Utvidgad målgrupp för etableringslagen och antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Motionerna 2012/13:A11 (SD) och 2012/13:A12 (V) avstyrks mot bakgrund av det ovan anförda.

Sammanfattning

Mot bakgrund av det ovan anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till anvisning av anslag inom utgiftsområdet (*prop. 2012/13:1 utg.omr. 13 punkt 4*). Det innebär att motionerna *2012/13:A367 (S) yrkandena 1, 8 och 10, 2012/13:A387 (MP) yrkandena 1 och 3, 2012/13:A388 (MP) yrkande 4, 2012/13:A393 (MP) yrkandena 13, 17, 25 och 26, 2012/13:A332 (SD), 2012/13:A204 (SD), 2012/13:A353 (SD), 2012/13:A354 (SD), 2012/13: A394 (SD) yrkande 21, 2012/13:A330 (V)* och *2012/13:Sf352 (V) yrkande 16* avstyrks.

Utskottet tillstyrker även att regeringen får bemyndiganden i fråga om anslagen 1:4 Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare, 1:6 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare samt 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder (*prop. 2012/13:1 utg.omr. 13 punkterna 1–3*).

Utskottets förslag till riksdagsbeslut i fråga om anslagen inom utgiftsområdet framgår av bilaga 4. En sammanställning av regeringens och oppositionspartiernas anslagsförslag finns i bilaga 3.

Utskottet föreslår även att riksdagen bifaller regeringens *proposition 2012/13:26* Utvidgad målgrupp för etableringslagen och antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Motionerna *2012/13:A11 (SD)* och *2012/13: A12 (V)* avstyrks.

Diskrimineringsombudsmannens arbete mot diskriminering

Utskottets förslag i korthet
Riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna och avslår motionerna.

Jämför reservationerna 1 (SD) och 2 (S, MP).

Bakgrund

Från och med den 1 januari 2011 arbetar riksdagen efter en ny hanteringsordning när det gäller granskningsrapporter från Riksrevisionen. De nya reglerna innebär bl.a. att alla effektivitetsgranskningar från Riksrevisionen lämnas direkt till riksdagen som i sin tur lämnar dem vidare till regeringen. Regeringen ska därefter rapportera om vilka åtgärder man vidtagit eller planerar att vidta med anledning av granskningen. Det ska ske inom fyra månader i en regeringsskrivelse till riksdagen. Skrivelsen behandlas i sedvanlig ordning av riksdagen. Regeringen ska dessutom årligen, i Årsredovisning för staten, redovisa om och hur dessa åtgärder har genomförts.

Riksrevisionens rapport

I Riksrevisionens rapport (RiR 2012:3) DO och diskrimineringsfrågorna granskas om Diskrimineringsombudsmannen (DO) under de första verksamhetsåren har inriktat sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt. Granskningen har syftat till att analysera orsakerna till att DO initialt har haft problem att genomföra hela sitt uppdrag på ett sätt som motsvarar förväntningarna. Syftet har också varit att bedöma vilka åtgärder som behövs för att DO ska kunna bedriva ett effektivare arbete mot diskriminering.

Bakgrunden till granskningen är den samlade diskrimineringslagstiftningen som trädde i kraft 2009, och den nya myndigheten som då inledde sin verksamhet. I och med detta fanns förväntningar på att arbetet mot diskriminering och för lika rättigheter och möjligheter skulle få ett tydligare och starkare genomslag. Under DO:s inledande år synliggjordes dock flera problem kopplade till verksamheten, bl.a. brister i ärendehandläggningen och långa handläggningstider. DO hade heller inte använt någon större andel av sina resurser för egeninitierad tillsyn av aktiva (förebyggande) åtgärder inom arbetslivet och utbildningsområdet.

Den sammantagna bilden är att DO:s verksamhet hittills har kommit att bli ärendestyrd. DO fick ärva ett stort antal ärenden från de fyra tidigare myndigheterna, och för att komma till rätta med ärendebalanserna har myndigheten lagt ner stora resurser på hantering av ärenden om diskriminering efter anmälan av enskilda individer. Detta förhållande har gått ut över möjligheten att nå resultat inom andra delar av DO:s uppdrag som är inriktade på förebyggande arbete.

Riksrevisionens övergripande bedömning är att DO fortfarande står inför ett antal strategiska utmaningar när det gäller hur myndigheten ska utforma sina insatser och balansera dem mot varandra för att de ska få största möjliga effekt. DO har ett stort verksamhetsområde men också ett stort strategiskt utrymme. DO kan relativt fritt bestämma omfattningen av och inriktningen på arbetet med individanmälningar, arbetet med tillsyn av aktiva åtgärder och de olika delarna av det främjande arbetet. DO:s arbete med individanmälningar rymmer också flera strategiska avvägningar. Diskrimineringslagen (2008:567) ger DO en möjlighet att föra talan i domstol för en enskild som medger det. DO kan här välja att utreda och driva alla ärenden där diskriminering i lagens mening bedöms föreligga till förlikning eller till domstol. Alternativt kan DO välja att endast driva ärenden som är av betydelse för rättsutvecklingen. Vilket alternativ DO väljer har betydelse för hur arbetet med individanmälningar ska utformas. Enligt Riksrevisionen behöver DO fortsätta att konkretisera och utveckla hur tillsynsarbetet och den främjande verksamheten kan samverka.

Riksrevisionens granskning visar också att DO fortfarande saknar ett systematiskt arbete med riskanalys som avser förekomsten av diskriminering. Ett kunskapsunderlag och en riskanalys blir nödvändiga om DO ska klara av att skapa en balans mellan uppdragets olika delar, dvs. ärendehandläggning, tillsyn och främjande arbete. De prioriteringar som DO gör bör därför bygga på en analys av var man kan anta att riskerna och problemen med diskriminering är störst och var myndighetens olika verktyg enligt lagstiftningen skulle kunna nå största möjliga effekt.

Regeringens styrning av DO har enligt Riksrevisionen varit återhållsam. DO:s grundläggande ansvarsområden och uppgifter regleras i lag och syftar till att säkerställa en mer självständig ställning för DO i förhållande till regeringen. Lagstiftningen om diskriminering och myndighetens uppdrag har till stor del sin grund i olika EU-direktiv, och vikten av en självständig ställning för nationella institutioner med uppgift att bevaka frågor om mänskliga rättigheter understryks även i en rekommendation som antagits av FN:s generalförsamling, de s.k. Parisprinciperna. Samtidigt är DO en myndighet under regeringen, och regeringen har därmed ett ansvar för att följa upp verksamheten. Under februari 2011 bytte regeringen myndighetschef och gjorde ett tillägg i myndighetens regleringsbrev. Tillägget och regeringens styrning i övrigt har inte specificerat hur DO bör lägga upp arbetet inom hela sitt uppdrag. Det kan, menar Riksrevisionen, vara en förklaring till att DO från början inte kom att göra medvetna prioriteringar inom hela sitt verksamhetsområde.

Riksrevisionens *rekommendationer till DO* är att fortsätta det påbörjade arbetet med att utveckla metoder för att återkommande inhämta kunskap om och analysera utvecklingen över tid när det gäller diskriminering på olika grunder och inom olika samhällsområden. Vidare bör DO slutföra arbetet med att utveckla myndighetens strategiska inriktning och göra en prioritering mellan myndighetens tre uppdrag. När den strategiska inrikt-

ningen tagits fram och prioriteringarna gjorts bör DO arbeta i enlighet med dessa och stämma av dem mot en återkommande och förnyad riskanalys.

Riksrevisionens *rekommendationer till regeringen* är att den följer upp DO:s arbete med att dels utveckla kunskapsunderlag och riskanalys, dels ta fram en övergripande strategi och prioriteringar mellan DO:s tre områden och att regeringen följer upp DO:s verksamhet enligt lagstiftningen och den strategi som myndigheten utarbetar.

Regeringens skrivelse

I *skrivelse 2011/12:177* ger regeringen sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer. Regeringen konstaterar att Riksrevisionens granskning av DO skedde under en tidsperiod då myndighetens verksamhet präglades dels av stora organisatoriska förändringar, dels av särskilda insatser för att komma till rätta med de problem som hade uppmärksammats i olika sammanhang. Under 2011 fick myndigheten t.ex. en ny myndighetschef, och regeringen reviderade myndighetens regleringsbrev och gav myndigheten ett antal uppdrag inom ramen för uppdraget att bedriva tillsyn. Att DO:s verksamhet var ärendestyrd under tiden för Riksrevisionens granskning beror till stor del på regeringens tydliga skrivningar i regleringsbreven.

Regeringen gav också Statskontoret i uppdrag att genomföra en myndighetsanalys av DO. Syftet var att få en övergripande bild av DO:s arbete med att säkerställa att verksamheten bedrivs rättssäkert och effektivt. Rapporten Myndighetsanalys av Diskrimineringsombudsmannen (2011:26) lämnades till regeringen i oktober 2011. Statskontorets övergripande bedömning var att DO hade vidtagit relevanta åtgärder för att säkerställa en mer rättssäker och effektiv verksamhet.

När gäller Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer till regeringen instämmer regeringen helt eller delvis i dessa. Regeringen delar Riksrevisionens iakttagelse att det är viktigt att det till grund för DO:s arbete mot diskriminering finns en god kunskap om var i samhället riskerna för diskriminering är störst, vilka uttryck den tar sig och om den ökar eller minskar över tid. Regeringen instämmer därmed i Riksrevisionens första rekommendation att regeringen ska följa upp DO:s arbete med att utveckla kunskapsunderlag och riskanalys. Regeringen bedömer att DO redan i dag genomför flera insatser som är i linje med Riksrevisionens första rekommendation till DO. Det finns därför i nuläget inte behov av ytterligare åtgärder. Regeringen avser dock att även fortsättningsvis följa utvecklingen på området.

Regeringen instämmer delvis i Riksrevisionens andra rekommendation att regeringen ska följa upp att DO tar fram en övergripande strategi och prioriteringar mellan sina tre områden. Regeringen konstaterar att DO förstås bör åstadkomma en rimlig balans mellan sina olika uppgifter och

också se till att de olika delarna samspelar med varandra på ett bra sätt. Enligt regeringens bedömning genomför myndigheten redan i dag flera insatser för att skapa balans mellan uppdragets olika delar, och det finns därför i nuläget inte något behov av ytterligare åtgärder och regeringen avser även här att noga följa utvecklingen.

Regeringen instämmer även i Riksrevisionens tredje rekommendation att regeringen ska följa upp DO:s verksamhet enligt lagstiftningen och den strategi som myndigheten utarbetar. Denna rekommendation hänger, enligt regeringen, nära samman med de första två rekommendationerna. Regeringen har höga krav på myndigheten när det gäller effektivitet, resultat och kvalitet. Regeringen har därför vidtagit flera åtgärder och följer löpande myndighetens interna arbete med att utveckla kvaliteten och effektiviteten i verksamheten. Det finns därför i nuläget inte något behov av ytterligare åtgärder.

Regeringen har i nuläget inte för avsikt att vidta några ytterligare åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer till regeringen. Regeringen anser därmed att granskningsrapporten är slutbehandlad.

Motionerna

Miljöpartiet föreslår i motion *2012/13:A10* av *Mehmet Kaplan m.fl.* att det skapas ett öppet, jämlikt och jämställt samhälle med lika rättigheter för alla. Enligt partiet är DO en viktig aktör för att åstadkomma lika rättigheter och möjligheter för alla. Partiet delar Riksrevisionens rekommendation att DO bör arbeta strategiskt i syfte att nå resultat inom hela sitt verksamhetsområde. För att åstadkomma detta krävs en stark främjandefunktion. Miljöpartiet vill därför återinrätta DO:s främjandefunktion (*yrkande 1*) och ge DO ett förstärkt och förtydligat tillsynsansvar (*yrkande 2*). Partiet vill även återgå till den tidigare jämställdhetslagens krav på att arbetsplatser måste upprätta lönekartläggningar varje år och att det på arbetsplatser med fler än tio arbetstagare bör upprättas planer för jämställda löner och jämställdhetsarbete varje år. DO:s ansvar för att granska arbetsgivarnas lönekartläggningar behöver också stärkas.

Sverigedemokraterna anför i motion *2012/13:A9* av *Sven-Olof Sällström* att DO bör läggas ned. Enligt partiet har sammanslagningen av tidigare myndigheter till en myndighet inte varit lyckad, och enligt Riksrevisionen är styrningen otydlig och ärendehanteringen mycket långsam. Enligt partiet är DO:s åtgärder mot diskriminering av svenskar obefintlig, och verksamheten i stort får anses så politiserad att myndigheten snarare är ett instrument för att genomdriva politiska visioner än att motverka diskrimineringen i samhället. Enligt partiet anses DO ofta vara en ojämn part i mål med enskilda näringsidkare. Mot bakgrund av detta förordar Sverigedemokraterna att DO läggs ned. Partiet anser dock att diskrimineringslagstiftningen även i fortsättningen ska vara kvar.

Utskottets ställningstagande

Att skyddas mot diskriminering är en mänsklig rättighet och inte en förhandlingsbar förmån. Förbud mot diskriminering finns inskrivet i ett stort antal konventioner om mänskliga rättigheter. Enligt FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna är alla människor födda fria och lika i värde och rättigheter. Utskottet välkomnar regeringens satsning under senare år på att stärka skyddet mot diskriminering. Genom diskrimineringslagen, som omfattar fler samhällsområden än tidigare, och genom inrättandet av myndigheten Diskrimineringsombudsmannen har det skapats förutsättningar för att bekämpa diskrimineringen i samhället mer effektivt. Det rättsliga skyddet mot diskriminering på individnivå har därmed stärkts, och den nya påföljden, diskrimineringsersättningen, innebär att det numera kostar att diskriminera.

Riksrevisionen har granskat om DO under de första verksamhetsåren har inriktat sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt. Syftet med granskningen har varit att analysera orsakerna till att DO initialt har haft problem att genomföra hela sitt uppdrag på ett sätt som motsvarar förväntningarna.

Utskottet noterar att Riksrevisionens granskning av DO skedde under en tidsperiod då myndighetens verksamhet präglades dels av stora organisatoriska förändringar, dels av särskilda insatser för att komma till rätta med de problem som hade uppmärksammats i olika sammanhang. Under 2011 fick myndigheten t.ex. en ny myndighetschef, och regeringen reviderade myndighetens regleringsbrev och gav myndigheten ett antal uppdrag inom ramen för uppdraget att bedriva tillsyn. Regeringen har bl.a. angett att DO ska arbeta med ärendebalanser och handläggningstider. Utskottet delar regeringens utgångspunkt att ärendehanteringen, och därmed möjligheterna till upprättelse för individer som utsätts för diskriminering, tillhör ombudsmannens kärnverksamhet. Att DO:s verksamhet var ärendestyrd under tiden för Riksrevisionens granskning beror således till stor del på regeringens tydliga skrivningar i regleringsbreven.

Utskottet noterar även att Statskontoret på uppdrag av regeringen har genomfört en myndighetsanalys av DO och i oktober 2011 överlämnade rapporten Myndighetsanalys av Diskrimineringsombudsmannen (2011:26). Statskontorets övergripande bedömning var att DO hade vidtagit relevanta åtgärder för att säkerställa en mer rättssäker och effektiv verksamhet. Ärendehanteringen har förbättrats påtagligt och under 2011 minskade ärendebalanserna som en följd av vidtagna åtgärder för att förbättra ärendehanteringen, men även som en följd av minskat antal anmälningar. Utskottet förutsätter att regeringen noggrant följer myndighetens fortsatta arbete.

När det gäller Riksrevisionens rekommendationer delar utskottet, liksom regeringen, Riksrevisionens bedömning att det är viktigt att det till grund för DO:s arbete mot diskriminering finns en god kunskap om var i samhället riskerna för diskriminering är störst, vilka uttryck den tar sig och om den ökar eller minskar över tid. Regeringen har redan vidtagit flera åtgärder i syfte att skapa bättre förutsättningar för analys och uppföljning inom

området. Bland annat har DO fått i uppdrag att i samråd med Statistiska centralbyrån, Statens folkhälsoinstitut och Datainspektionen genomföra en förstudie om metoder som skulle kunna användas för att samla in uppgifter om levnadsförhållanden bland befolkningen som dels visar det ungefärliga antal personer som identifierar sig som tillhörande Sveriges nationella minoriteter, dels möjliggör en särredovisning med avseende på de diskrimineringsgrunder i diskrimineringslagen (2008:567) som i dag inte redovisas i den officiella statistiken. DO lämnade sin slutrapport Statistikens roll i arbetet mot diskriminering – En fråga om strategi och trovärdighet till regeringen den 31 oktober 2012. Uppdraget har varit att undersöka möjligheterna att i Undersökningar om levnadsförhållanden (ULF), som genomförs årligen av Statistiska centralbyrån, införa variabler relaterade till fler av diskrimineringsgrunderna. ULF innehåller redan i dag frågor om bl.a. kön och ålder. DO bedömer att en del av de tänkbara nya variablerna skulle kunna vara möjliga att införa i ULF, medan det för andra variabler och för vissa befolkningsgrupper behövs särlösningar. Det gäller både för de grupper som är numerärt små i relation till totalbefolkningen och för de grupper som inte har förtroende för statens förmåga att hantera statistiska underlag enbart för att utveckla arbetet mot diskriminering. Oavsett val av metod behöver arbetet ske i samråd med berörda befolkningsgrupper. Utskottet noterar att DO har avlämnat sin rapport och avvaktar beredningen av den i regeringskansliet.

Enligt Riksrevisionens andra rekommendation ska regeringen följa upp att DO tar fram en övergripande strategi och prioriteringar mellan sina tre områden. DO:s uppgifter är i linje med vad som framgår av olika EG-direktiv om diskriminering, t.ex. rådets direktiv 2000/43/EG av den 29 juni 2000 om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung, och de s.k. Parisprinciperna.

Utskottet delar regeringens bedömning att DO bör åstadkomma en rimlig balans mellan sina olika uppgifter och också se till att de olika delarna samspelar med varandra på ett bra sätt. När det gäller Miljöpartiets motion 2012/13:A10 om att återinrätta DO:s främjandefunktion (yrkande 1) och att ge DO ett förstärkt och förtydligat tillsynsansvar (yrkande 2) kan utskottet konstatera att DO under 2011 påbörjade ett utvecklingsarbete och att myndigheten nu har gjort en omfördelning av resurser från individärendehantering till främjande- och granskningsarbetet. En granskningsenhet för att hantera frågor om aktiva åtgärder har inrättats. Utskottet vill betona att arbetet med främjande åtgärder sedan tidigare ingår i DO:s uppdrag men att det har fått stå tillbaka under en kort tid på grund av arbetet med ärendebalansen. Utskottet utgår från att främjandearbetet återigen prioriteras när ärendebalansen är hanterad.

Enligt budgetpropositionen för 2013 granskade DO under 2011 i större utsträckning än tidigare år arbetsgivares och utbildningsanordnares aktiva åtgärder. Syftet har varit att få huvudmännen att ta ett ökat ansvar för att säkerställa principen om icke-diskriminering. Bland annat granskade DO

14 universitet och högskolor som anordnar läkar- och sjuksköterskeutbildningar samt 10 landsting. Därutöver granskade DO 13 andra arbetsgivares och utbildningsanordnares arbete med aktiva åtgärder. Totalt avslutades 31 granskningar under 2011. Utskottet utvecklar sitt resonemang om aktiva åtgärder i avsnittet om förebyggande arbete mot diskriminering.

Att som Sverigedemokraterna i sin motion 2012/13:A9 helt vilja lägga ned DO och på så sätt även försämra och försvåra möjligheterna för de individer som utsätts för diskriminering att ta till vara sin rätt enligt diskrimineringslagen finner utskottet såväl anmärkningsvärt som ansvarslöst. Utskottet anser att arbetet för lika rättigheter och möjligheter och arbetet mot diskriminering även fortsättningsvis måste ha högsta prioritet.

Utskottet konstaterar att regeringen i nuläget inte har för avsikt att vidta några ytterligare åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer. Regeringen anser därmed att granskningsrapporten är slutbehandlad.

Utskottet ställer sig bakom regeringens bedömningar, avstyrker motionerna *2012/13:A10 yrkandena 1 och 2 (MP)* och *2012/13:A9 (SD)* samt föreslår att riksdagen lägger *skrivelse 2011/12:177* till handlingarna.

Förebyggande arbete mot diskriminering

Utskottets förslag i korthet
Riksdagen avslår motionsyrkanden om förebyggande arbete mot diskriminering.

Jämför reservationerna 3 (MP) och 4 (V).

Rättslig bakgrund

Diskrimineringslagen (2008:567) har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.

Diskrimineringslagens tredje kapitel innehåller regler om krav på att vidta aktiva åtgärder för att uppnå lika rättigheter och möjligheter inom arbetslivet och de delar av utbildningsområdet som avses i skollagen (2010:800), högskolelagen (1992:1434) och lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina. Åtgärderna är avsedda att verka pådrivande och mana till ökade ansträngningar för att motverka diskriminering. Bestämmelserna om aktiva åtgärder är framåtsyftande, förebyggande och av generell eller kollektiv natur. Skyldigheten att vidta aktiva åtgärder gäller enbart diskrimineringsgrunderna kön, etnisk tillhörighet och religion eller annan trosuppfattning (3 kap. 1 §). Föreskrifter om arbetsgivarens skyldigheter finns i 3 kap. 4–13 §§. Föreskrifter om utbildningssamordnares skyldigheter finns i 3 kap. 15 och 16 §§.

Motionerna

Miljöpartiet anför i motion *2012/13:So595 yrkande 11* av *Helena Leander m.fl.* att arbetsgivare och utbildningsansvariga ska bli skyldiga att förebygga diskriminering utifrån alla diskrimineringsgrunder. Enligt partiet syftar ett effektivt diskrimineringsskydd inte bara till att kompensera och ge upprättelse till den som drabbats. De fyller också en handlingsdirigerande funktion. Det förebyggande diskrimineringsarbetet måste därför stärkas i fråga om alla diskrimineringsgrunder.

I motion *2012/13:A395 yrkande 10* av *Gunvor G Ericson m.fl.* föreslår *Miljöpartiet* att kraven på aktiva åtgärder i diskrimineringslagen skärps. Det krävs åtgärder för att främja och underlätta utrikes födda kvinnors arbetskraftsdeltagande och ett aktivt arbete mot den diskriminering och rasism som finns på arbetsmarknaden och i samhället. Kraven på aktiva åtgärder i diskrimineringslagen måste skärpas, och jobbansökningsprocesserna måste bli mer öppna.

Vänsterpartiet anser i motion *2012/13:Sf352 yrkande 22* av *Christina Höj Larsen m.fl.* att alla arbetsgivare med fler än tio anställda ska omfattas av skyldigheten att upprätta mångfalds- och likabehandlingsplaner i fråga om samtliga diskrimineringsgrunder. Diskrimineringslagen ställer krav på att arbetsgivare ska främja lika rättigheter och möjligheter i arbetslivet oavsett kön, etnisk tillhörighet eller religion eller annan trosuppfattning. Enligt partiet finns det också starka skäl för att arbetsgivare bör arbeta förebyggande för att förhindra diskriminering som har samband med könsidentitet eller könsuttryck, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. I *yrkande 23* föreslås att styrkt tvärkulturell kompetens, liksom flerspråkighet, ska räknas som en merit vid alla offentliga anställningar. Partiet anser att det är nödvändigt för utbildningssamordnare och arbetsgivare att ha tvärkulturell kompetens för att möta världen som den faktiskt ser ut. Att tala fler språk än majoritetsspråket är en stor fördel, och det blir allt viktigare för företag och myndigheter att ha flerspråkiga anställda.

I motion *2012/13:So222 yrkande 6* av *Eva Olofsson m.fl.* föreslår *Vänsterpartiet* att berörda myndigheter ges i uppdrag att ta fram en handbok för att kvalitetssäkra myndigheters och andra aktörers kartläggningar av diskriminering. Partiet anser att kunskapen om sambanden mellan hälsa och diskriminering måste öka. Utbildningssatsningar behöver göras för att höja mångfalds-, funktionsnedsättnings- och hbt-kompetensen i hälsofrågor. Ökad kunskap behövs också om hur socioekonomisk utsatthet påverkar hälsan. I *yrkande 7* föreslås att regeringen ser över hur regionala och lokala aktörer kan stödjas i arbetet mot diskriminering och dess koppling till ohälsa för utsatta grupper.

I motion *2012/13:A219 yrkande 3* av *Josefin Brink m.fl.* anför *Vänsterpartiet* att kraven på aktiva åtgärder mot diskriminering ska utvidgas och förstärkas. Enligt partiet är det sällan ideologiskt motiverad illvilja mot vissa grupper som ligger till grund för diskriminering. Framför allt är det ojämlika maktrelationer, vanemönster, okunskap och kortsiktiga ekono-

miska prioriteringar som i det dagliga livet upprätthåller diskriminerande strukturer. Aktiva åtgärder för att systematiskt upptäcka och undanröja diskriminerande faktorer är avgörande för att nå målet om ett samhälle präglat av delaktighet och likaberättigande för alla individer och grupper. I *yrkande 4* föreslås en separat diskrimineringslag för arbetsmarknaden. I arbetslivet är det parterna som bär huvudansvaret för antidiskrimineringsfrågorna. För att antidiskrimineringsarbetet ska bli en självklar och integrerad del i respektive parts ansvarsområde anser Vänsterpartiet att lagstiftningen måste harmoniera med den övriga arbetsrätten. Vidare måste den lagstiftning som gäller arbetslivet vara enkel att tillämpa på arbetsplatserna. Inför en kommande revidering av diskrimineringslagen bör man därför diskutera frågan om en separat diskrimineringslag för arbetsmarknaden. I samband med denna revidering bör man även diskutera möjligheten till semidispositivitet i vissa delar.

Finn Bengtsson (M) föreslår i motion *2012/13:A252* en översyn av arbetsmiljö- och diskrimineringslagstiftningen i syfte att förbättra möjligheterna för ansvariga myndigheter att mer effektivt stävja kränkande särbehandling och s.k. jantelagsmentalitet på arbetsplatser. Motionären anför att vuxenmobbning är ett stort problem på arbetsplatserna. Till skillnad från mobbning mellan barn är vuxenmobbningen vanligen en planerad, strukturellt utförd kränkning i syfte att få bort den som mobbas från arbetsplatsen. Arbetsmiljöverkets förmåga att beivra kränkande särbehandling på arbetsplatser är dessutom begränsad eftersom man huvudsakligen agerar på enskilda anmälningar, och de är förhållandevis få. Ibland är det dessutom svårt att göra en rättssäker bedömning av ansvaret i skuldfrågan.

Anna Steele (FP) anför i motion *2012/13:A306* att diskrimineringslagen bör ålägga arbetsgivare att arbeta förebyggande med samtliga diskrimineringsgrunder. Arbetsgivare har en lagstadgad skyldighet att bedriva ett förebyggande arbete i fråga om diskrimineringsgrunderna kön, etnicitet samt religion och trosuppfattning. Så är inte fallet med de övriga diskrimineringsgrunderna, dvs. ålder, sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck och funktionsnedsättning.

Utskottets ställningstagande

Utskottets utgångspunkt är att förhållandena i arbetslivet påverkar människors hela livssituation. Därför är det viktigt att främja ett långsiktigt hållbart arbetsliv så att människor som kan arbeta ska få möjlighet att göra det efter sina förutsättningar. Människor ska kunna vistas i en god arbetsmiljö med arbetsvillkor som möjliggör detta. I insatserna för att förbättra arbetsmiljön ingår också åtgärder för att förhindra att arbetstagare utsätts för diskriminering och kränkningar.

Genom införandet av diskrimineringslagen fick Sverige den effektiva och heltäckande lagstiftning som är en nödvändig förutsättning för att uppnå målet om ett arbetsliv fritt från diskriminering. Genom inrättandet

av myndigheten Diskrimineringsombudsmannen (DO) har regeringen också skapat förutsättningar för att bekämpa diskrimineringen i samhället mer effektivt. Utskottet vill i sammanhanget hänvisa till DO:s uppgift att förebygga diskriminering i arbetslivet. DO har i uppgift att inom sitt verksamhetsområde bl.a. informera, utbilda, överlägga och ha andra kontakter med myndigheter och företag. Alla arbetsgivare ska också arbeta förebyggande mot diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet och religion eller annan trosuppfattning. Detta arbete ska ske i samverkan med de anställda, vilket vanligtvis är tillsammans med representanter för arbetstagarorganisationerna på arbetsplatsen. Utskottet välkomnar att DO är i färd med att utarbeta en handledning för det förebyggande arbetet mot diskriminering när det gäller alla diskrimineringsgrunderna.

DO inledde under 2011 en granskning av landstingens planer för det förebyggande arbetet mot diskriminering. Vidare arbetar ett antal statliga myndigheter sedan ett par år tillbaka med strategier som syftar till att motverka diskriminering. Till exempel har länsstyrelserna utarbetat en handlingsplan för lika rättigheter och möjligheter som ska genomföras 2010–2012.

Lokala aktörer, t.ex. antidiskrimineringsbyråer, spelar en viktig roll i lokalsamhället när det gäller att uppmärksamma och synliggöra olika former av diskriminering och sprida kunskap om bl.a. gällande lagstiftning och DO:s verksamhet. Enligt utskottets mening är det viktigt att organisationer som arbetar med att bekämpa diskriminering kan fortsätta sin verksamhet och att det skapas förutsättningar för kontinuitet i verksamheten. Utskottet välkomnar därför att regeringen permanentar stödet till dessa organisationer fr.o.m. 2013.

I fråga om motionsförslagen om *aktiva åtgärder* och förebyggande arbete mot diskriminering utifrån alla diskrimineringsgrunder påminner utskottet om att utformningen och innebörden av diskrimineringslagens bestämmelser om aktiva åtgärder har varit föremål för flera utredningar. I Diskrimineringskommitténs betänkande En sammanhållen diskrimineringslagstiftning (SOU 2006:22) presenterades förslag om reglernas utformning och omfattning i fråga om aktiva åtgärder. Förslagen ansågs inte vara tillräckliga och i propositionen Ett starkare skydd mot diskriminering (prop. 2007/08:95) konstaterades att det finns frågor om aktiva åtgärder som måste belysas närmare. I februari 2010 överlämnades utredningen Aktiva åtgärder för att främja lika rättigheter och möjligheter – Ett systematiskt målinriktat arbete på tre samhällsområden (SOU 2010:7) till regeringen. Regeringen gick inte vidare med förslagen, bl.a. på grund av att förslagens innebörd inte var tillräckligt utredda. År 2010 fick Statskontoret i uppdrag att undersöka effekterna av bestämmelserna om aktiva åtgärder. Av Statskontorets rapport Aktiva åtgärder mot diskriminering – Effekter och kostnader (2011:4) framgår att många arbetsgivare och utbildningssamordnare arbetar aktivt för lika rättigheter och möjligheter, men att få kopplar samman detta arbete med diskrimineringslagens krav på aktiva åtgärder. I juli

2012 fattade regeringen ett beslut om att tillsätta en utredning (dir. 2012:80) som ska föreslå hur man ska utforma tydliga krav på aktiva åtgärder i diskrimineringslagen (2008:567) som kan bli ett effektivare medel i arbetet med att förebygga diskriminering och uppnå lika rättigheter och möjligheter. Av direktivet framgår att det nu finns ett behov av att förutsättningslöst se över frågor om aktiva åtgärder med syftet att kraven på främjande åtgärder också i praktiken blir ett effektivt medel för att nå lika rättigheter och möjligheter för alla, oavsett diskrimineringsgrund. Det är viktigt att identifiera metoder som sammantagna främjar en utveckling i riktning mot ett samhälle där alla har lika rättigheter och möjligheter. Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2013. Utskottet anser att regeringens ställningstagande med anledning av utredningen inte bör föregripas och avstyrker följaktligen motionerna *2012/13:Sf352 (V) yrkande 22, 2012/13:So595 (MP) yrkande 11, 2012/13:A219 (V) yrkande 3, 2012/13: A306 (FP)* och *2012/13:A395 (MP) yrkande 10*.

När det gäller förslaget i motion 2012/13:A219 (V) yrkande 4 om en *separat diskrimineringslag för arbetslivet* vill utskottet hänvisa till tidigare behandling i frågan (bet. 2007/08:AU7, se även bet. 2011/12:AU11). Utskottet kunde då inte se att en separat lagstiftning skulle underlätta tillämpningen eller på något annat sätt vara överlägset. Utskottet anförde bl.a. följande.

> Diskrimineringsförbuden rör arbetslivet i vidare mening än det som specifikt avser arbetsrätten och parternas förhandlingssystem. Det kan dessutom tänkas att olika diskrimineringsförbud skulle kunna aktualiseras i ett enskilt fall, t.ex. förbudet inom arbetslivet och inom arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Att skilja ut det som i en vidare mening rör arbetslivet skulle enligt utskottets mening inte ha några fördelar. Det skulle innebära upprepningar. Till exempel skulle bestämmelser om rättegång och påföljder återfinnas i flera olika kapitel respektive i de olika lagarna.

Utskottet finner inga skäl att ändra sitt ställningstagande i frågan. Utskottet avstyrker motion *2012/13:A219 (V) yrkande 4.*

Vänsterpartiets förslag i motion 2012/13:So222 yrkandena 6 och 7 om att ta fram en handbok för att kvalitetssäkra myndigheters och andra aktörers kartläggningar av diskriminering och stödja regionala och lokala aktörer i arbetet mot diskriminering ger enligt utskottets mening uttryck för lovvärda ambitioner i arbetet med att minska risken för diskriminering. Som utskottet nämnt ovan arbetar ett antal statliga myndigheter sedan ett par år tillbaka med strategier som syftar till att motverka diskriminering. Till exempel har länsstyrelserna utarbetat en handlingsplan för lika rättigheter och möjligheter som ska genomföras 2010–2012. Utskottet förutsätter att regeringen följer detta arbete och vid behov återkommer till riksdagen. Därutöver har antidiskrimineringsbyråerna, som ovan nämnts, en betydande roll i samhället när det gäller att synliggöra olika former av diskriminering och sprida kunskap om bl.a. gällande lagstiftning. Som ett led i att säkerställa en hög kvalitet i de verksamheter som tar emot statligt

stöd avser regeringen att dels initiera en översyn av villkoren för det statliga stödet, dels följa upp och utvärdera stödets effektivitet. Utskottet välkomnar att regeringen därmed förstärker den fortlöpande kvalitetskontrollen av de verksamheter inom det civila samhället som får stöd och som arbetar mot diskriminering och andra former av intolerans. Utskottet avstyrker motion *2012/13:So222 (V) yrkandena 6* och *7*.

Med anledning av yrkande 23 i motion 2012/13:Sf352 (V) om att tvärkulturell kompetens ska räknas som en merit vid alla offentliga anställningar anser utskottet att rekryteringen av kompetent arbetskraft behöver säkras för att lägga grunden till en långsiktigt sund ekonomisk utveckling och skapa utrymme för välfärd i Sverige. Diskriminering, oavsett om det sker med hänvisning till kön, etnisk tillhörighet eller någon annan i sammanhanget ovidkommande faktor, motverkar uppfyllandet av en sådan målsättning. Grundprincipen på arbetsmarknaden bör dock vara att rekryteringsprocessen är en fråga mellan arbetsmarknadens parter. Utskottet avstyrker motion *2012/13:Sf352 (V) yrkande 23*.

Motionären bakom motion 2012/13:A252 (M) föreslår en översyn av arbetsmiljö- och diskrimineringslagstiftningen i syfte att förbättra möjligheterna för ansvariga myndigheter att mer effektivt stävja kränkande särbehandling och s.k. jantelagsmentalitet på arbetsplatser. Som utskottet tidigare anfört (bet. 2011/12:AU11) finns det flera fördelar med en samhällsanda som stimulerar människor att tro på sig själva och sina egna möjligheter och förmågor. Utskottet bedömer dock att opinionsbildning är en mer framgångsrik väg att uppnå det önskade syftet än ändringar i arbetsmiljö- och diskrimineringslagstiftningen. Utskottet avstyrker motion *2012/13:A252 (M)*.

Bristande tillgänglighet som diskriminering

Utskottets förslag i korthet
Riksdagen avslår motionsyrkanden om bristande tillgänglighet som diskriminering. Frågan bereds inom Regeringskansliet.

Bakgrund

Enligt diskrimineringslagen (2008:567) ska diskriminering motverkas och lika rättigheter och möjligheter främjas oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Lagen innehåller inte några specifika regler om bristande tillgänglighet för personer med funktionshinder som en form av diskriminering eller om diskriminering av ledarhundsförare.

Diskrimineringskommittén föreslog i sitt betänkande En sammanhållen diskrimineringslagstiftning (SOU 2006:22) att bristande tillgänglighet skulle ses som diskriminering och presenterade ett lagförslag med en förbudsregel med denna innebörd. Lagförslaget innebar bl.a. att underlåtenhet att vidta skäliga åtgärder för tillgänglighet för personer med funktionshinder i en rad avseenden skulle anses som diskriminering.

I departementspromemorian Bortom fagert tal – Om bristande tillgänglighet som diskriminering (Ds 2010:20) föreslogs att det i diskrimineringslagen införs en ny bestämmelse om förbud mot diskriminering i form av bristande tillänglighet för personer med funktionsnedsättning. Diskrimineringsförbudet föreslogs gälla för alla de samhällsområden där diskrimineringslagens övriga regler gäller i dag. Enligt departementspromemorian skulle förslaget inte medföra några betydande samhällsekonomiska kostnader.

Med motiveringen att den kostnads- och konsekvensanalys som ingick i departementspromemorians förslag var ofullständig och att kostnaderna borde analyseras ytterligare gav regeringen den 3 juni 2010 Statskontoret i uppdrag att genomföra en samhällsekonomisk kostnadsanalys. Enligt Statskontorets rapport Kostnads- och konsekvensanalys av lagförslaget om bristande tillgänglighet (2010:26) skulle förslaget med största sannolikhet leda till betydande samhällsekonomiska merkostnader, även om dessa är svåra att uppskatta. Dessa kostnader skulle uppstå i såväl privat som offentlig sektor.

Den 14 juni 2012 beslutade riksdagen om ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med ett lagförslag om bristande tillgänglighet för personer med funktionshinder som en form av diskriminering. Arbetsmarknadsutskottet ansåg att den betydande osäkerhet som råder i dessa avseenden måste beaktas vid de fortsatta övervägandena. Skälighetsbedömningen och genomförandetakten är två centrala aspekter. Dessa frågor kan behöva preciseras ytterligare i förhållande till utredningsförslaget. Enligt utskottets mening måste det säkerställas att reformen både står i samklang med god hushållning i offentlig sektor och beaktar förutsättningarna för näringslivets utveckling (bet. 2011/12:AU11).

Motionerna

Tillgänglighet

Hillevi Larsson (S) anför i motion *2012/13:A341* att arbetet med att se till att diskrimineringslagen även omfattar bristande tillgänglighet bör genomföras skyndsamt. Riksdagen har begärt ett tillkännagivande till regeringen om att bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning ska omfattas av svensk diskrimineringslagstiftning. Arbetet med att se till att diskrimineringslagstiftningen även omfattar bristande tillgänglighet bör därför genomföras ytterst skyndsamt.

Jan Lindholm (MP) föreslår i motion *2012/13:C438 yrkande 1* att brister i tillgänglighet ska betraktas som diskriminering. Att lagstifta om funktionsnedsättning som en diskrimineringsgrund på samma sätt som kön, ålder eller religion riskerar i sig orsaka diskriminering om man inte tar hänsyn till tillgänglighet i bedömningen.

Mathias Sundin (FP) framhåller i motion *2012/13:A233* att bristande tillgänglighet för människor med funktionsnedsättning ska vara grund för diskriminering. Enligt motionären är det dags att gå från ord till handling och ändra i diskrimineringslagen så att även bristande tillgänglighet är diskriminering.

Ledarhund

Hillevi Larsson (S) föreslår i motion *2012/13:A247 yrkande 1* att tillgängligheten ska omfatta ledarhundsförare. Enligt motionären har ledarhundarna inneburit en revolution för synskadade, bl.a. i fråga om ökad rörlighet, säkerhet, frihet och oberoende. Det finns dock många hinder för synskadade som varken orsakas av synskadan eller begränsningar hos ledarhunden. Det kan handla om att de inte kommer i fråga för jobb eller utbildning eller att de inte får hyra en lägenhet på grund av att ledarhunden inte är välkommen. I *yrkande 2* föreslås att ett lagstadgat skydd mot diskriminering av ledarhundsförare införs.

Pia Hallström (M) föreslår i motion *2012/13:A305* en översyn av användandet av ledarhund. Enligt motionären är tillgängligheten och delaktigheten i samhället begränsad för synskadade med ledarhund. Synskadade kan ha svårt att hitta en utbildning där man får ta med sig hund, och det förekommer att synskadade blivit nekade en studieplats av detta skäl. I många andra länder finns en antidiskrimineringslagstiftning som skyddar ledarhundsförare från dessa former av utestängning. Även synskadade med ledarhund ska kunna utbilda sig, arbeta och ta del av samhällslivet.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening kan bristande tillgänglighet vara ett hinder för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta fullt ut i samhället. Personer med funktionsnedsättning ska ha lika goda förutsättningar som andra att delta i samhällslivet. Arbetet bör även i fortsättningen vara inriktat på att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning, att förebygga och bekämpa diskriminering och att skapa förutsättningar för självständighet och självbestämmande. En viktig utgångspunkt i det fortsatta arbetet är de mänskliga rättigheter som slås fast i bl.a. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

En allt mer åldrande befolkning innebär dessutom att åldersrelaterade funktionssvårigheter ökar. Det finns vinster att göra både på individnivå och för samhället i stort. Ett tillgängligare samhälle kan bidra till att förbättra förvärvsfrekvensen, utbildningsnivån och hälsan bland personer med funktionsnedsättning.

Så sent som i juni 2012 beslutade riksdagen om ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med ett lagförslag om bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning som en form av diskriminering.

Av budgetpropositionen för 2013 framgår att ett förslag om bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning som en form av diskriminering har remitterats och att frågan bereds inom Regeringskansliet. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i denna fråga.

Utskottet utgår från att regeringen återkommer till riksdagen i denna fråga. Därmed avstyrks motionerna *2012/13:A341 (S), 2012/13:C438 (MP) yrkande 1* och *2012/13:A233 (FP)*.

Utskottet instämmer i vad som anförs i motionerna 2012/13:A247 (S) yrkandena 1 och 2 samt 2012/13:A305 (M) om att synskadade med ledarhund ska ha rätt till samma möjligheter i vårt samhälle. I diskrimineringslagen finns ett skydd mot diskriminering på grund av funktionshinder. Skyddet inkluderar personer med en synskada och omfattar bl.a. arbetslivet, utbildning och tillhandahållande av tjänster. Med anledning av det anser utskottet att det inte finns något skäl att särskilt lagstifta om skydd mot diskriminering av ledarhundsförare. Med det ovan anförda avslås motionerna *2012/13:A247 (S) yrkandena 1* och *2* samt motion *2012/13:A305 (M)*.

Diskriminering på grund av sexuell läggning, etnisk tillhörighet och ålder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om diskriminering på grund av sexuell läggning, etnisk tillhörighet och ålder.

Jämför reservation 5 (MP).

Rättslig bakgrund

Enligt diskrimineringslagen (2008:567) ska diskriminering motverkas och lika rättigheter och möjligheter främjas oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder (1 kap. 1 §).

I diskrimineringslagen finns ett förbud mot repressalier och en skyldighet för arbetsgivare och utbildningssamordnare och för vissa myndigheter och organisationer inom totalförsvaret att utreda och vidta åtgärder mot trakasserier eller sexuella trakasserier (2 kap. 3, 7 och 16 §§).

Av diskrimineringslagen framgår att den som bedriver verksamhet som avses i skollagen (2010:800) eller annan utbildningsverksamhet inte får diskriminera något barn eller någon elev, student eller studerande som deltar i eller söker till verksamheten (2 kap. 5 §).

Den 1 januari 2013 träder en lagändring i kraft om ett utvidgat skydd mot åldersdiskriminering (prop. 2011/12:159, bet. 2012/13:AU3, rskr. 2012/13:21). Lagändringen innebär att skyddet mot åldersdiskriminering utvidgas till att omfatta fler samhällsområden. Diskriminering på grund av ålder förbjuds även inom områdena varor, tjänster och bostäder samt allmän sammankomst och offentlig tillställning, hälso- och sjukvården samt socialtjänsten, socialförsäkringssystemet, arbetslöshetsförsäkringen och studiestöd samt offentlig anställning.

Motionerna

Diskriminering på grund av sexuell läggning

Maria Lundqvist-Brömster (FP) föreslår i motion *2012/13:So303 yrkande 2* att den nya diskrimineringslagstiftningens effekter för hbt-personer inom utbildningsområdet följs upp. Enligt motionären lever många unga homo- och bisexuella och transpersoner i en utsatt situation. Det förekommer att ungdomar misshandlas av sina familjemedlemmar på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet. De yrkesgrupper som möter dessa ungdomar har inte heller alltid tillräcklig kompetens för att ge adekvat hjälp. En översikt behövs inom ramen för det allmänna tillsynsarbetet om bemötandet av unga homosexuella, bisexuella och transpersoner som söker hjälp hos olika samhällsinstitutioner.

Diskriminering på grund av etnisk tillhörighet

Miljöpartiet anför i motion *2012/13:A393 yrkande 23* av *Åsa Romson m.fl.* att stödet till utsatta grupper och antirasistiska organisationer måste säkras långsiktigt för att stärka deras möjligheter att tillvarata sina rättigheter. Statligt stöd till dessa grupper får användas till att stärka gruppens identitet, kultur och språk, gruppens inflytande i samhället samt motverka rasism och diskriminering. I *yrkande 24* föreslås ett stärkt arbete mot islamofobi, antisemitism samt islamofobiska och antisemitiska hatbrott.

Mattias Karlsson och Erik Almqvist (SD) anser i motion *2012/13:A385 yrkande 1* att en utredning bör tillsättas med uppdraget att kartlägga svenskfientlighetens utbredning och karaktär samt att föreslå åtgärder i syfte att motverka svenskfientligheten. Enligt motionärerna tar sig svenskfientlighet uttryck på olika sätt, exempelvis i form av trakasserier, kränkning och nedsättande attityder kopplade till svenskarnas härkomst eller utseende. I

yrkande 2 föreslås att de lagtexter som medger negativ särbehandling av infödda svenskar ses över och ändras. I *yrkande 3* föreslås att statligt stöd till antirasistiska organisationer endast ges till sådana organisationer som också förbinder sig att motverka svenskfientlighet.

Åldersdiskriminering

Krister Örnfjäder (S) föreslår i motion *2012/13:A347* att frågan om åldersdiskriminering utreds skyndsamt. Medan den politiska debatten utgår från att människor ska stanna allt längre i arbetslivet betraktas äldre människor inte alltid som attraktiva på arbetsplatsen. Utredningen måste innefatta såväl lösningar på behovet att gå i pension tidigt, exempelvis på grund av fysisk belastning och stress, som möjligheter till fortsättning i arbetslivet för den som vill och kan fortsätta arbeta.

Christer Akej (M) framhåller i motion *2012/13:A253* att ålder inte bör vara ett hinder för att få ett arbete eller ett uppdrag, oavsett om det gäller den reguljära arbetsmarknaden och föreningslivet eller en företagsstyrelse. Äldre människors ställning på arbetsmarknaden bör stärkas och en översyn göras av den nuvarande diskrimineringslagstiftningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inledningsvis konstatera att homofobi, sexism, rasism, främlingsfientlighet, åldersdiskriminering, diskriminering av personer med funktionsnedsättning och andra former av intolerans är tydliga tecken på ett intolerant klimat som aktivt måste motverkas. Homofoba, rasistiska och andra uppfattningar och värderingar står i strid med principen om alla människors lika värde och är ett hot mot hela den värdegrund som bär upp en demokrati. Arbetet mot diskriminering måste omfatta alla. Den grundläggande principen om alla människors lika värde gäller alla.

I fråga om motion 2012/13:So303 (FP) yrkande 2 instämmer utskottet i att den diskriminering och de andra kränkningar som homosexuella, bisexuella och transpersoner fortfarande drabbas av i det svenska samhället är oacceptabel. Utskottet noterar att regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att stärka lika rättigheter och möjligheter, oavsett sexuell läggning och könsöverskridande identitet. Homo- och bisexuella personers och transpersoners rättigheter och möjligheter har bl.a. uppmärksammats i uppdrag till olika myndigheter, t.ex. Skolverket och Ungdomsstyrelsen. I november 2011 arrangerade regeringen ett möte där organisationer som arbetar för hbt-personers rättigheter fick tillfälle att lyfta fram problem som de identifierat och framföra synpunkter på vilka åtgärder som borde vidtas för att stävja problemen. Under 2011 fördelade Ungdomsstyrelsen drygt 6,3 miljoner kronor till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella och personer med könsöverskridande identitet. Stödet har bidragit till att fler organisationer för homo- och bisexuella och transpersoner fått möjlighet att etablera sig som riksorganisationer, vilket skapar förutsättningar för fler

hbt-personer i landet att samlas och få ett starkare inflytande i frågor som berör dem. Enligt utskottets mening är insatser som dessa viktiga för att synliggöra hinder för hbt-personers rättigheter och därmed öka förutsättningarna att överbrygga hindren. Utskottet välkomnar att regeringen avser att återkomma till riksdagen med en beskrivning av arbetet för att säkerställa lika rättigheter och möjligheter för homosexuella, bisexuella och personer med könsöverskridande identitet eller uttryck.

När det gäller motionerna om bl.a. diskriminering på grund av etnisk tillhörighet anser utskottet att främlingsfientliga och andra uppfattningar och värderingar som står i strid med principen om alla människors lika värde aktivt måste motverkas. Erfarenheterna visar att arbetet för tolerans, humanitet och öppenhet måste pågå kontinuerligt.

Utskottet ser positivt på att regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att motverka olika former av intolerans. Som tidigare anförts i detta betänkande gör regeringen exempelvis en treårig satsning för kunskapshöjande insatser för barn och ungdomar om främlingsfientlighet och liknande former av intolerans under perioden 2012–2014. Särskilda medel avsätts också för att öka säkerheten och minska utsattheten för den judiska minoriteten. Regeringen har även gett den statliga myndigheten Forum för levande historia i uppdrag att – med utgångspunkt i förintelsen – arbeta med frågor som rör tolerans, demokrati och mänskliga rättigheter. På uppdrag av regeringen har Forum för levande historia genomfört en kartläggning av antisemitism och islamofobi. Av kartläggningen framgår bl.a. att internet och sociala medier är de stora källorna till spridning av antisemitism och islamofobi. Därtill sprids mycket hat via kommentarsfält i olika medier. Regeringen ger även statligt stöd till verksamheter mot diskriminering, rasism och liknande former av intolerans. I november 2011 gav regeringen ett särskilt bidrag till Diskrimineringsbyrån Uppsala i syfte att förebygga och motverka främlingsfientlighet som framförs på internet. Under 2011 lanserades även den så kallade toleranssidan på regeringens webbplats. På webbsidan (www.regeringen.se/tolerans) bemöts några av de vanligaste nätmyterna om invandrare och minoriteter med fakta. Regeringen har också antagit en handlingsplan mot våldsbejakande extremism för perioden 2012–2014.

Utskottet delar regeringens åsikt att det är angeläget att ta ett samlat grepp om arbetet mot främlingsfientlighet och liknande former av intolerans. Utskottet välkomnar därför att regeringen har tillsatt en särskild utredare med uppdrag att föreslå hur arbetet mot främlingsfientlighet och liknande former av intolerans kan effektiviseras. Av utredningens betänkande SOU 2012:74 Främlingsfienden inom oss, som överlämnades till regeringen den 9 november 2012, framgår att det största hotet mot utsatta i Sverige i dag inte är de extrema grupperna utan den vardagsrasism som många människor gör sig skyldiga till. Det framgår också att det pågår ett omfattande arbete mot främlingsfientlighet i statliga myndigheter, kommuner och frivilligorganisationer, men insatserna är splittrade och en över-

blick saknas. Det saknas också motkrafter mot de främlingsfientliga budskapen som sprids i de nya medierna. Utredningen föreslår ett antal åtgärder som syftar till att effektivisera arbetet mot främlingsfientlighet.

Utredningen bereds för närvarande i regeringskansliet. Mot bakgrund av det ovan sagda kan utskottet konstatera att ett omfattande arbete pågår med att såväl motverka främlingsfientlighet och andra former av intolerans som att effektivisera detta arbete.

Utskottet instämmer i vad som anförs i motionerna 2012/13:A253 (M) och 2012/13:A347 (S) om att ingen människa ska diskrimineras på grund av ålder. Åldersdiskriminering uppstår till följd av fördomar, myter, attityder och uppfattningar som finns om olika åldrar. För att stävja dessa orättvisor och ändra attityder och fördomar behöver politiska åtgärder vidtas. Ett starkare skydd mot åldersdiskriminering är ett uttryck för ett samhälle som slår vakt om alla människors lika värde och som ger alla möjlighet att utvecklas utifrån sina individuella egenskaper, förutsättningar och förmåga. Utgångspunkten bör vara att den enskilde ska bemötas utifrån sina särskilda förutsättningar och behov och inte utifrån ålder. Utskottet välkomnar därför de ändringar i diskrimineringslagen som träder i kraft den 1 januari 2013 och som innebär att skyddet mot diskriminering på grund av ålder utvidgas.

Med det ovan sagda avstyrks motionerna *2012/13:So303 (FP) yrkande 2, 2012/13:A253 (M), 2012/13:A347 (S), 2012/13:A385 (SD) yrkandena 1–3* och *2012/13:A393 (MP) yrkandena 23 och 24.*

Diskrimineringsmål m.m.

Utskottets förslag i korthet
Riksdagen avslår motionsyrkanden om rättegångskostnader vid diskrimineringsmål m.m.

Jämför reservation 6 (MP).

Rättslig bakgrund

Bestämmelser om *rättegångskostnadernas fördelning* när det gäller s.k. dispositiva tvistemål återfinns i rättegångsbalken (18 kap.). Reglerna gäller även i diskrimineringsmål. Huvudregeln är att den förlorande parten ska ersätta motparten för dennes rättegångskostnader och därutöver stå för sina egna kostnader. I diskrimineringsmål på arbetslivets område gäller dock 5 kap. 2 § Lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister, förkortad LRA, som innebär att vardera parten ska stå för sin kostnad ”om den part som förlorat målet hade skälig anledning att få tvisten prövad”.

På arbetslivsområdet ska mål om diskriminering och repressalier som gäller arbetsgivare och arbetsgivares skyldighet att utreda och vidta åtgärder mot trakasserier handläggas enligt LRA, dvs. i tingsrätt och Arbetsdom-

stolen (AD). I sådana tvister är det i första hand arbetstagarorganisationerna som kan väcka och föra talan för medlemmars räkning (4 kap. 5 § LRA).

Rätten att föra talan i diskrimineringstvister regleras i 6 kap. 2 § diskrimineringslagen. DO och vissa ideella föreningar har rätt att som part föra talan för en enskild person, om denne medger det. I mål där en arbetstagarorganisation har rätt att föra talan för den enskilde får DO eller den ideella föreningen föra talan bara om arbetstagarorganisationen inte gör det.

I och med antagandet av diskrimineringslagen infördes en ny påföljd som kallas diskrimineringsersättning. Påföljden ska både utgöra en ersättning för den kränkning som överträdelsen innebär och avskräcka från diskriminering. När ersättningen bestäms ska särskilt syftet att motverka överträdelser av diskrimineringslagen beaktas (5 kap. 1 § diskrimineringslagen).

Motionerna

Miljöpartiet föreslår i motion *2012/13:A393 yrkande 18* av *Åsa Romson m.fl.* att en ny modell för rättegångskostnader vid diskrimineringsmål tas fram. Den part som döms för diskriminering ska stå för rättegångskostnaden, men om utgången blir den motsatta delar parterna på kostnaderna. Enligt partiet skulle fler våga gå till domstol om man inte riskerade att få betala hela rättegångskostnaden vid en förlust. I *yrkande 19* föreslås att en fond inrättas för att driva diskrimineringsmål i domstol. Syftet med fonden är att dels påskynda utvecklingen av rättspraxis inom diskrimineringsområdet, dels ge talerätten för enskilda och ideella organisationer en reell innebörd. I *yrkande 20* föreslås att det inrättas en möjlighet att föra talan om strukturell diskriminering i domstol. I dag krävs det att en individ anmäler att han eller hon har blivit diskriminerad av en institution för att fallet ska kunna tas upp i domstol. Sådana rättsfall har små möjligheter att påverka arbetet mot den strukturella diskrimineringen.

I motion *2012/13:Ju249 yrkande 25* av *Maria Ferm m.fl.* anför *Miljöpartiet* att tillsynsmyndigheten DO bör få rätt att använda s.k. situation testing i arbetet mot diskriminering i rättsväsendet. Partiet anser att DO och olika ideella organisationer kan spela en stor roll för att få ökad kunskap om diskriminering och vilka åtgärder som behöver vidtas för att bekämpa den. Tillsynsmyndigheter ska kunna använda sig av metoder såsom s.k. situation testing för att undersöka om diskriminering förekommer.

Fredrik Schulte (M) anser i motion *2012/13:C352 yrkande 2* att den svenska skadeståndsrätten har tvingats att förändras till följd av anpassningar till EU-rättens förändringar, vilket har inneburit att skadestånd i diskrimineringsmål kommit att uppgå till jämförelsevis höga belopp. Enligt motionären bör de oproportionerligt höga skadeståndsbeloppen i diskrimineringsmål harmoniseras med övriga skadestånd för ideella skador.

Boriana Åberg (M) framför i motion *2012/13:A218* att DO är i behov av reformering. Som statlig myndighet har DO betydligt större resurser än en enskild näringsidkare, vilket kan skapa ett osunt förhållande i en tvist. För att systemet ska bli mer rättvist bör rättsprocessen i ett diskrimineringsärende vara förenad med vissa kostnader även för den som anser sig vara diskriminerad.

Utskottets ställningstagande

I fråga om rättegångskostnader i diskrimineringsmål anser utskottet att bestämmelsen om att vardera parten ska bära sin rättegångskostnad i mål där parten hade ”skälig anledning att få tvisten prövad” uppfyller de krav på riskbegränsning som avses i motion 2012/13:A393 (MP) yrkande 18. Utskottet anser att möjligheten för enskilda att med låg risk driva sin sak inte bör utsträckas för långt. I sammanhanget vill utskottet peka på det bistånd som kan lämnas av en arbetstagarorganisation, annan ideell organisation eller DO. Regeringen har dessutom ökat det statliga stödet med 2 miljoner kronor per år fr.o.m. 2013 till antidiskrimineringsbyråer och andra organisationer och stiftelser som arbetar med att förebygga och motverka diskriminering. Det har tidigare funnits ett statligt stöd för dessa verksamheter, men stödet har inte varit en permanent post i statsbudgeten. Utskottet ser positivt på att de nu ges ett fast anslag och får möjlighet att utvecklas och bli bättre. Utskottet kan därför inte se något behov av en fond ur vilken antidiskrimineringsbyråer och andra privata aktörer kan söka pengar för att täcka rättegångskostnader vid diskrimineringstvister, som föreslås i 2012/13:A393 (MP) yrkande 19.

När det gäller förslaget i motion 2012/13:A393 (MP) yrkande 20 att lagen skrivs om så att även individer som inte själva är direkt drabbade ska kunna anmäla strukturell diskriminering vill utskottet peka på att möjligheterna för en person som har blivit diskriminerad att få hjälp med att föra sin talan utvidgades med den nya diskrimineringslagen. En rätt infördes även för en ideell förening som enligt sina stadgar ska ta till vara sina medlemmars intressen att föra talan för den enskilde, på motsvarande sätt som sedan tidigare gäller för en arbetstagarorganisation. Utskottet har i ett tidigare betänkande (bet. 2011/12:AU11) tagit avstånd från tanken på en civilrättslig lagstiftning som skulle innebära att en utomstående aktör kan hävda att diskriminering förekommit, även när detta står i strid med den förment diskriminerades egen uppfattning. Utskottet gör ingen annan bedömning i dag.

När det gäller förslaget i motion 2012/13:Ju249 (MP) yrkande 25 om att DO bör ges möjlighet enligt lag att genomföra s.k. situation testing vill utskottet anföra följande. DO har på uppdrag av regeringen låtit genomföra liknande tester, bl.a. för att få en bild av diskrimineringen på bostadsmarknaden. Resultatet av testerna på bostadsmarknaden presenterades 2010 i DO:s redovisning Diskriminering på bostadsmarknaden. I redovisningen

konstaterades att metoden är fruktbar för att mäta förekomsten av diskriminering men att resultatet behöver kompletteras med annan kunskap och information. Vidare framhölls vikten av att metoden genomförs noggrant med likadana förutsättningar för dem som genomför testerna och att etiska överväganden diskuteras på förhand. Utskottet noterar att DO har arrangerat en serie seminarier på temat och att arbete pågår för att utveckla metoden.

När det gäller frågan om diskrimineringsersättning vill utskottet betona att lagen har varit i kraft under alltför kort tid för att en meningsfull utvärdering av diskrimineringsersättningens effekter ska kunna göras. Frågorna om diskrimineringsersättningens storlek, skadeståndsbelopp och vites- och bötesbelopp som aktualiseras i motionerna 2012/13:C352 (M) yrkande 2 och 2012/13:A218 (M) har därför väckts för tidigt.

Med det ovan anförda avstyrks motionerna *2012/13: Ju249 (MP) yrkande 25, 2012/13:C352 (M) yrkande 2, 2012/13:A218 (M)* och *2012/13:A393 (MP) yrkandena 18–20*.

Övriga frågor om diskriminering

Utskottets förslag i korthet
Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. genetisk konstitution som diskrimineringsgrund.
Jämför reservation 7 (MP).

Motionerna

Per Bill och Finn Bengtsson (båda M) föreslår i motion *2012/13:A274* att en översyn görs av genetisk konstitution som diskrimineringsgrund. Individer måste skyddas från att information om deras genetiska konstitution i olika genetiska kartläggningar utnyttjas i ett diskriminerande syfte.

Jan Lindholm (MP) anser i motion *2012/13:C438 yrkande 6* att mindre vanliga tillgänglighetsproblem såsom vissa människors känslighet för dofter måste synliggöras. Regeringen bör ta ansvar för att kunskapen om diskrimineringen av mindre grupper uppmärksammas.

Utskottets ställningstagande

Frågan om en översyn av genetisk konstitution som diskrimineringsgrund har tidigare varit föremål för behandling i arbetsmarknadsutskottet (bet. 2011/12:AU11). Utskottet konstaterade då, i likhet med motionärerna, att genetisk information som hanteras inom hälso- och sjukvården och inom medicinsk forskning är skyddad enligt lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. Utskottet noterade då att regeringen i förarbetena (prop. 2005/06: 64) till lagen anförde bl.a. följande i fråga om diskriminering på grundval av genetisk information (s. 55):

> Som tidigare framhållits finns det ännu inga konkreta exempel på att någon skaffat sig kännedom om genetisk information som rör någon annan, och det är därför tills vidare osäkert hur stort behovet av straffskydd egentligen är. Det är tämligen lätt att föreställa sig att genetisk information i orätta händer skulle kunna användas i diskriminerande syfte. I övrigt är det närmast en spekulation att som skäl för en kriminalisering anföra att ett förbud behövs för att förebygga att någon olovligen bereder sig tillgång till genetisk information i skandaliseringssyfte, politiskt syfte, för utpressning eller bara för skvaller och förtal. Redan i dag finns flera olika lagar som straffbelägger olika former av diskriminering som skulle kunna begås av någon med kännedom om en annan persons genetiska information.

Regeringen ansåg att frågan om en mer långtgående skyddslagstiftning fick prövas i ljuset av de behov som eventuellt kunde komma att uppstå till följd av en framtida utveckling. Utskottet konstaterade att det inte gjordes några invändningar mot regeringens resonemang i dessa delar och förutsatte att regeringen noga följer utvecklingen med utgångspunkt i sitt tidigare ställningstagande. Utskottet gör ingen annan bedömning i dag och avstyrker motion *2012/13:A274 (M)*.

Även frågan om överkänslighet mot doftämnen, som tas upp i motion 2012/13:C438 (MP) yrkande 6, har tidigare varit föremål för behandling i arbetsmarknadsutskottet (bet. 2011/12:AU5). Utskottet instämde då i att bl.a. starka dofter kan vara ett hinder för vissa allergiker i arbets- och samhällslivet, vilket kan bli en fråga om bristande tillgänglighet. Vissa prydnadsväxter avger t.ex. allergiframkallande ämnen eller starka dofter som kan utsätta en känslig person för besvär. Det kan därför vara lämpligt att diskutera frågor om t.ex. användande av parfym och valet av växter på arbetsplatsen. Frågan kan även regleras genom t.ex. kollektivavtal mellan de lokala parterna på arbetsplatsen. Från den 1 april 2010 gäller dessutom nya föreskrifter från Arbetsmiljöverket om arbetsplatsens utformning (AFS 2009:2). Föreskriften tar upp frågor om bl.a. belysning, inomhusluft, tillgång till dagsljus, akustik, toaletter och personalutrymmen. Därtill finns en vägledning till denna föreskrift. Mot bakgrund av det ovan sagda ansåg utskottet att något tillkännagivande inte var behövligt i denna fråga. Utskottet gör inte någon annan bedömning i dag och avstyrker därmed motion *2012/13:C438 (MP) yrkande 6.*

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Diskrimineringsombudsmannens arbete mot diskriminering, punkt 2 (SD)

av Mattias Karlsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion
2012/13:A9 av Sven-Olof Sällström (SD),
avslår motion
2012/13:A10 av Mehmet Kaplan m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt
lägger skrivelse 2011/12:177 till handlingarna.

Ställningstagande

Vi sverigedemokrater föreslår att myndigheten Diskrimineringsombudsmannen (DO) läggs ned. Sammanslagningen av tidigare myndigheter till en har inte varit lyckad. Styrningen är otydlig och ärendehanteringen mycket långsam, enligt Riksrevisionens granskning. Myndighetens åtgärder mot diskriminering av svenskar är obefintlig, och verksamheten i stort får anses så politiserad att myndigheten snarare är ett instrument för att genomdriva politiska visioner än för att motverka diskrimineringen i samhället.

Diskrimineringsombudsmannen bedöms ofta som en ojämn part i mål med enskilda näringsidkare. Vissa näringsidkare accepterar förlikning till stora belopp, trots att de inte anser sig ha fel i sak, för att undvika negativ mediepublicitet. Vi anser att DO:s roll i dessa fall närmast kan liknas vid beskyddarverksamhet.

Mot bakgrund av det ovan anförda, men även ur rent ekonomisk aspekt, förordar Sverigedemokraterna att DO läggs ned. Med detta sagt är det dock värt att förtydliga att vi anser att diskrimineringslagstiftningen ska vara kvar.

Det som ovan anförts innebär att motion 2012/13:A9 av Sven-Olof Sällström (SD) tillstyrks.

2. Diskrimineringsombudsmannens arbete mot diskriminering, punkt 2 (S, MP)

av Ylva Johansson (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP) och Lars Mejern Larsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion
2012/13:A10 av Mehmet Kaplan m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,
avslår motion
2012/13:A9 av Sven-Olof Sällström (SD) och
lägger skrivelse 2011/12:177 till handlingarna.

Ställningstagande

Vi i Miljöpartiet och Socialdemokraterna vill skapa ett öppet, jämlikt och jämställt samhälle med lika rättigheter för alla. Vår vision är ett demokratiskt hållbart samhälle där alla får och kan vara olika. Vår övertygelse är att det sker med hjälp av öppenhet mot omvärlden och ett öppet, inkluderande samhälle där alla har samma möjligheter till självförverkligande. Diskrimineringsombudsmannen (DO) är en viktig aktör för att åstadkomma lika rättigheter och möjligheter för alla.

Miljöpartiet och Socialdemokraterna instämmer i Riksrevisionens rekommendation att DO bör arbeta strategiskt i syfte att nå resultat inom hela sitt verksamhetsområde. För att åstadkomma detta krävs en stark främjandefunktion, som i samband med sammanslagningen tyvärr blev i princip obefintlig. Vi anser att främjande av jämställdhets- och mångfaldsarbete är av stor vikt för att förändra attityder och strukturer och för att förebygga diskriminering. Vi vill därför ge DO ett förstärkt och förtydligat tillsynsansvar och återinrätta främjandefunktionen. Vi vill återgå till den tidigare jämställdhetslagens krav om att arbetsplatser måste upprätta lönekartläggningar varje år. Vi vill också att planer för jämställda löner och jämställdhetsarbete ska upprättas varje år på arbetsplatser med fler än tio arbetstagare. DO:s ansvar för att granska arbetsgivarnas lönekartläggningar måste stärkas.

Det som ovan anförts innebär att motion 2012/13:A10 yrkandena 1 och 2 av Mehmet Kaplan m.fl. (MP) tillstyrks.

3. Förebyggande arbete mot diskriminering, punkt 3 (MP)
av Mehmet Kaplan (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna
2012/13:So595 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 11 och
2012/13:A395 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 10 och
avslår motionerna
2012/13:Sf352 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 22 och 23,
2012/13:So222 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkandena 6 och 7,
2012/13:A219 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 3 och 4,
2012/13:A252 av Finn Bengtsson (M) och
2012/13:A306 av Anna Steele (FP).

Ställningstagande

Att skyddas mot diskriminering är en mänsklig rättighet. Glädjande nog kan vi konstatera att lagskyddet mot diskriminering har förbättrats i Sverige. I den civilrättsliga diskrimineringslagen från 2009 finns tydliga skrivningar inte bara mot diskriminering på grund av sexuell läggning utan också när det gäller könsöverskridande identitet eller uttryck. Likaså har ändringar gjorts i grundlagen. Enligt regeringsformen får en lag eller annan föreskrift inte innebära att någon missgynnas därför att hen tillhör en minoritet med hänsyn till etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande eller med hänsyn till sexuell läggning.

Vi i Miljöpartiet anser dock att Sverige även måste säkerställa att det finns ett rättsskydd som också i praktiken erbjuder ett effektivt rättsmedel för den som drabbas. Ett effektivt diskrimineringsskydd syftar inte bara till att kompensera och ge upprättelse åt den som drabbats. Det fyller också en handlingsdirigerande funktion. Den arbetsgivare som vet att det kostar hen att diskriminera kommer också att avstå från att diskriminera. För att stärka det förebyggande arbetet mot diskriminering behöver arbetsgivare och utbildningsansvariga bli skyldiga att förebygga diskriminering utifrån alla diskrimineringsgrunder.

Vi i Miljöpartiet anser vidare att det behövs ett aktivt arbete mot den diskriminering och rasism som finns på arbetsmarknaden och i samhället. Kraven på aktiva åtgärder i diskrimineringslagen måste skärpas och jobbansökningsprocesserna bli mer öppna.

Det som ovan anförts innebär att motionerna 2012/13:So595 yrkande 11 av Helena Leander m.fl. (MP) och 2012/13:A395 yrkande 10 av Gunvor G. Ericson m.fl. (MP) tillstyrks.

4. Förebyggande arbete mot diskriminering, punkt 3 (V)

av Josefin Brink (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna
2012/13:Sf352 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 22 och 23,
2012/13:So222 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkandena 6 och 7 samt
2012/13:A219 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 3 och 4 samt
avslår motionerna
2012/13:So595 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 11,
2012/13:A252 av Finn Bengtsson (M),
2012/13:A306 av Anna Steele (FP) och
2012/13:A395 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 10.

Ställningstagande

Alla människor har rätt att söka arbete och arbeta utan att bli utsatta för diskriminering. Diskrimineringslagen ställer krav på att arbetsgivare ska främja lika rättigheter och möjligheter i arbetslivet oavsett kön, etnisk tillhörighet eller religion eller annan trosuppfattning. Det finns också starka skäl för att arbetsgivare bör arbeta förebyggande för att förhindra diskriminering som har samband med könsidentitet eller könsuttryck, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Vi i Vänsterpartiet anser att alla arbetsgivare med fler än tio anställda bör omfattas av skyldigheten att upprätta likabehandlings- och mångfaldsplaner i fråga om samtliga diskrimineringsgrunder.

Vänsterpartiet anser också att styrkt tvärkulturell kompetens, liksom flerspråkighet, ska räknas som en merit vid alla offentliga anställningar. Att tala fler språk än majoritetsspråket är en stor fördel, och det blir allt viktigare för företag och myndigheter att ha flerspråkiga anställda.

Kunskapen om sambanden mellan hälsa och diskriminering måste öka. Enligt Statens folkhälsoinstitut är det färre i dag som upplever sig vara utsatta för kränkande behandling än tidigare, men den samlade ohälsan hos dem som upplever diskriminering och kränkningar är däremot stor. Vänsterpartiet anser att utbildningsinsatser behöver göras för att höja kompetensen om hälsa och mångfalds-, funktionsnedsättnings- och hbt-frågor och kunskapen om hur socioekonomisk utsatthet påverkar hälsan. Regeringen bör ge berörda myndigheter i uppdrag att ta fram en handbok för att kvalitetssäkra myndigheters och andra aktörers kartläggning av diskriminering. Som en del av det arbetet bör regeringen se över hur regionala och lokala aktörer kan stödjas i arbetet mot diskriminering och dess koppling till ohälsa för utsatta grupper.

Vänsterpartiet anser också att lagens krav på aktiva åtgärder bör utvidgas och förstärks. Det systematiska arbetet för likabehandling måste omfatta alla diskrimineringsgrunder på ett likvärdigt sätt. Vi anser att alla arbetsgivare med fler än tio anställda bör åläggas att genomföra ett systematiskt förebyggande arbete för likabehandling.

Vidare anser Vänsterpartiet att det behövs en separat diskrimineringslag för arbetslivet. I arbetslivet är det parterna som bär huvudansvaret för antidiskrimineringsfrågorna. För att antidiskrimineringsarbetet ska bli en självklar och integrerad del i respektive parts ansvarsområde bör lagstiftningen harmoniera med den övriga arbetsrätten. Vidare måste den lagstiftning som gäller i arbetslivet vara enkel att tillämpa på arbetsplatserna. Inför en kommande revidering av diskrimineringslagen bör man åter lyfta frågan om en separat diskrimineringslag för arbetslivet samt möjligheten till semidispositivitet i vissa delar.

Det som ovan anförts innebär att motionerna 2012/13:Sf352 yrkandena 22 och 23 av Christina Höj Larsen m.fl. (V), 2012/13:So222 yrkandena 6 och 7 av Eva Olofsson m.fl. (V), och 2012/13:A219 yrkandena 3 och 4 av Josefin Brink m.fl. (V) tillstyrks.

5. Diskriminering på grund av sexuell läggning, etnisk tillhörighet och ålder, punkt 5 (MP)

av Mehmet Kaplan (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion
2012/13:A393 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkandena 23 och 24 samt
avslår motionerna
2012/13:So303 av Maria Lundqvist-Brömster (FP) yrkande 2,
2012/13:A253 av Christer Akej (M),
2012/13:A347 av Krister Örnfjäder (S) och
2012/13:A385 av Mattias Karlsson och Erik Almqvist (båda SD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Diskriminering och rasism som har samband med etnisk tillhörighet är en del av många människors vardag. Vardagsrasismen innebär för många människor i Sverige en påfrestning som kan leda till hälsoproblem, minskat förtroende för samhället och svårigheter att ta till vara sina rättigheter. Särskilt utsatta grupper är nationella minoriteter (judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar), afrosvenskar och muslimer. Även personer som uppfattas tillhöra någon av dessa grupper faller offer för vardagsrasismen.

Miljöpartiet anser att utsatta gruppers möjligheter att ta till vara sina rättigheter måste stärkas. Samhället måste också ta sitt ansvar för att motverka vardagsrasismen. Det är viktigt med en positiv ansats, en så kallad positiv antirasism. Det innebär för Miljöpartiets del att vi framhåller vinsten med en mångkulturellt och öppet samhälle där allas kompetens och möjligheter tas till vara.

Vi anser vidare att minoritetsgrupper ska stå självständiga i förhållande till staten. Det innebär att efter att vissa demokratiska grundregler har uppfyllts ska organisationerna själva få bestämma hur resurserna ska användas. Stödet kan exempelvis användas till att stärka gruppens identitet, kultur, språk och inflytande i samhället och till att motverka rasism och diskriminering. Stödet till utsatta grupper och antirasistiska organisationer måste stärkas och långsiktigt säkras.

Vi anser också att arbetet mot islamofobi och antisemitism och mot islamofobiska och antisemitiska hatbrott måste stärkas. En undersökning av Forum för levande historia visar att unga muslimer i hög grad är utsatta för islamofobi. Av dem som definierar sig som muslimer angav 21 procent att de blivit utsatta för någon form av kränkande beteende som hör samman med religionstillhörigheten. Vidare ökade antalet polisanmälningar med identifierade hatbrott med 7 procent under 2011 jämfört med år 2010, till drygt 5 490. Den största ökningen fanns inom hatbrott med antireligiösa motiv. Av de antireligiösa hatbrotten hade den största andelen islamofobi som grund. Även antisemitismen är utbredd. En undersökning av unga personer med judisk tillhörighet visar att några känner oro för sin egen och sin familjs säkerhet och väljer att dölja sin judiska identitet. Miljöpartiet ser med stor oro på rapporteringen om judars situation i Malmö och de trakasserier och hot som tillhör vardagen för många.

Det som ovan anförts innebär att motionen 2012/13:A393 yrkandena 23 och 24 av Åsa Romson m.fl. (MP) tillstyrks.

6. Diskrimineringsmål m.m., punkt 6 (MP)

av Mehmet Kaplan (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna
2012/13:Ju249 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 25 och
2012/13:A393 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkandena 18–20 och
avslår motionerna
2012/13:C352 av Fredrik Schulte (M) yrkande 2 och
2012/13:A218 av Boriana Åberg (M).

Ställningstagande

Rättssystemet behöver förstärkas när det gäller möjligheterna att få rättshjälp och ersättning. Inkomsttaket för rättshjälp har t.ex. inte höjts sedan 1999. Många nyanlända och personer med svag anknytning till arbetsmarknaden står i dag utanför systemet eftersom många saknar en hemförsäkring som ger möjlighet till rättshjälp. Även om man har rättshjälp innebär det en stor ekonomisk risk eftersom man får betala motpartens rättegångskostnader vid en förlust.

Miljöpartiet anser att det behövs en ny modell för rättegångskostnader vid diskrimineringsmål. Den part som döms för diskriminering ska stå för rättegångskostnaden. Om ingen part döms för diskriminering delar parterna på kostnaderna. På så sätt skulle fler våga gå till domstol.

Miljöpartiet anser också att en fond bör inrättas ur vilken enskilda och föreningar kan ansöka om medel för att driva diskrimineringsmål i domstol. Fonden skulle syfta till att både påskynda utvecklingen inom rättspraxis och ge talerätten för enskilda och ideella organisationer en verklig innebörd.

Miljöpartiet anser vidare att det bör bli möjligt att föra talan om strukturell diskriminering i domstol. Ett exempel på strukturell diskriminering är synliga normer på arbetsmarknaden som gör att personer med otraditionella svenska namn har mycket svårare att bli kallade till intervju än personer med traditionella svenska namn. Det är i princip omöjligt att bevisa individuell etnisk diskriminering i sådana fall. I dag krävs det att en individ anmäler att hen har blivit specifikt diskriminerad av en institution för att fallet ska kunna tas upp i domstol. Sådana rättsfall har små möjligheter att påverka den strukturella diskrimineringen. Även processer om strukturell diskriminering ska kunna drivas i domstol.

Vi anser vidare att tillsynsmyndigheter ska kunna använda sig av metoder såsom situation testing för att undersöka om diskriminering förekommer eller inte.

Det som ovan anförts innebär att motionerna 2012/13:A393 yrkandena 18–20 av Åsa Romson m.fl. (MP) och 2012/13:Ju249 yrkande 25 av Maria Ferm m.fl. (MP) tillstyrks.

7. Övriga frågor om diskriminering, punkt 7 (MP)

av Mehmet Kaplan (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion
2012/13:C438 av Jan Lindholm (MP) yrkande 6 och
avslår motion

2012/13:A274 av Per Bill och Finn Bengtsson (båda M).

Ställningstagande

Vissa individer har besvär med dofter av olika slag. Det förekommer även att naturliga dofter vållar besvär men i huvudsak handlar det om artificiella ämnen som vi människor skapat i våra kemiska fabriker för att förhöja upplevelser av olika slag. Dofterna finns i dag i kläder, leksaker och kosmetika, men även som tillsatser för att höja värdet på mat, böcker, möbler, bilar osv.

Gruppen doftöverkänsliga är inte så stor, men det är en växande grupp. Regeringen bör ta ansvar för att kunskapen om de tillgänglighetsproblem och den diskriminering som mindre grupper som denna kan utsättas för synliggörs.

Det som ovan anförts innebär att motionen 2012/13:C438 yrkande 6 av Jan Lindholm (MP) tillstyrks.

Särskilda yttranden

1. Anslagen inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet m.m., punkt 1 (S)

Ylva Johansson (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S) och Lars Mejern Larsson (S) anför:

Sverige är ett unikt land. Svenskarna är kunniga, kreativa och öppna för omvärlden. Nu har vi chansen att bygga ett framgångsrikt, jämlikt, jämställt och hållbart samhälle. Men för att nå dit behöver Sverige bli mycket bättre på en central punkt: jobbskapandet. Här har Sverige lyckats sämre än jämförbara länder.

Sverige har i dag en arbetslöshet som närmar sig 8 procent. Det är lika högt eller högre än i många jämförbara europeiska länder. Nästa år bedöms arbetslösheten bli ännu högre än i dag. Ungdomsarbetslösheten har bitit sig fast på en hög nivå. Antalet långtidsarbetslösa har mer än fördubblats under de senaste sex åren. Utanförskapet består.

Arbetslösheten gör att utrymmet för nya ekonomiska reformer begränsas. Detta är en viktig anledning till att regeringens egna expertmyndigheter anser att utrymmet för ofinansierade reformer för närvarande är mycket begränsat.

Nu för regeringen en politik som inte är förenlig med överskottsmålet. Det hotar stabiliteten i svensk ekonomi – och därmed framtida jobb och välfärd. Sverige behöver en politik för full sysselsättning. Sverige behöver en ny affärsplan för att skapa jobb och stärka konkurrenskraften. Sverige behöver en ny färdriktning.

Vårt mål är att utbildningsnivån i Sverige ska vara världsledande. Det gäller hela befolkningen. Vi har höga ambitioner för Sveriges unga. Det svenska innovationsarbetet bör lyftas upp till högsta politiska nivå. Vi prioriterar resurser för strategisk samverkan mellan staten och Sveriges framtidsbranscher. Rekryteringsgapet måste stängas. Fas 3 ska avvecklas. Ungdomar ska jobba eller studera – inte vara långtidsarbetslösa.

Regeringen gör bedömningen att reformutrymmet för 2013 är 23 miljarder kronor. Vi delar inte den bedömningen – utan föreslår ett reformutrymme om 18 miljarder kronor. Därmed skapas en konjunkturbuffert i vårt budgetalternativ. Vi följer utvecklingen på arbetsmarknaden nära och står beredda att nyttja denna konjunkturbuffert för att stimulera efterfrågan och värna sysselsättningen i välfärden i händelse av en oväntad och kraftig framtida nedgång. Vi håller krutet torrt.

Socialdemokraternas förslag inom utgiftsområde 13 är en del av den helhet vårt budgetalternativ utgör. Socialdemokraterna anser att anslagen inom utgiftsområde 13 borde minskas med 100 miljoner kronor på det sätt som framgår av motion 2012/13:A367 yrkande 1 (S) och av nedanstående tabell.

Socialdemokraternas förslag till anslagsanvisning
Tusental kronor

Ramanslag		**Regeringens förslag**	**Avvikelse från regeringen (S)**
1:1	Integrationsåtgärder	242 905	−200 000
1:4	Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare	1 783 000	−600 000
Nytt anslag			
99:1	Ökad kommunsamverkan		+ 700 000
Summa		**10 476 296**	**−100 000**

Socialdemokraterna anser att det är hög tid att utvärdera och åtgärda bristerna i etableringsreformen. För att långsiktigt öka sysselsättningen bland utrikes födda vill vi göra omprioriteringar av de statliga medlen i syfte att höja kvaliteten i etableringsinsatserna för nyanlända.

Vi anser att sfi-bonusen är ineffektiv och orättvis. Bonusen gynnar ensidigt personer med goda förutsättningar att tillgodogöra sig sfi-undervisningen. Personer med stora svårigheter att lära sig svenska har däremot ingen möjlighet att ta del av bonusen trots relativa framgångar i sin språkinlärning.

Vi anser vidare att kommuner ska kunna komma i fråga för att bedriva lotsverksamhet genom avtal med Arbetsförmedlingen. Vi överför 100 miljoner kronor från sfi-bonusen och 600 miljoner kronor från lotsverksamheten 2013 för insatser i Arbetsförmedlingens regi som syftar till att öka samverkan med kommunerna om en högre kvalitet i etableringsinsatserna för de nyanlända.

De 100 miljoner kronor som regeringen har avsatt för integrationsåtgärder i vissa utsatta områden vill vi i stället använda för att förbättra resultaten i skolorna i dessa områden.

Kommunerna ansvarar för grundläggande utbildning och har ofta goda möjligheter att erbjuda språk- och arbetspraktik. Enligt vår mening är det viktigt att beakta kommunernas intresse av effektiva insatser tidigt i etableringsprocessen. Kommunerna löper ju risken att stå med försörjningsansvar i de fall Arbetsförmedlingen prioriterar fel eller då åtgärder sätts in för sent eller inte leder till arbete eller studier. Även om kommunerna har ett stort intresse av att tillhandahålla praktikplatser och grundläggande utbildning behövs det nya former för effektivare samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna. Tidigare fanns en väl fungerande verksamhet i många kommuner för att hjälpa nyanlända till arbete. Denna verksamhet har nu monterats ned på grund av ansvarsförskjutningen från

kommunerna till Arbetsförmedlingen. Det är olyckligt att den kompetens och de nätverk som finns upparbetade i kommunerna inte tas till vara i den nya organisationen.

Vi i Socialdemokraterna anser att kvinnors arbetsmiljö måste förbättras. Stress och högt tempo är den vanligaste orsaken till kvinnors arbetsrelaterade ohälsa. En förutsättning för att kunna minska skillnaderna mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden är ökad kunskap om kvinnors arbetsmiljö. Vi anser att Arbetsmiljöverkets tillsynsverksamhet måste förstärkas och föreslår att det ges utökade resurser med 1 miljon kronor.

Vi anser också att det bör införas ett nationellt valideringssystem som möjliggör för den som har utbildning och/eller arbetslivserfarenhet från ett annat land att få sin kompetens validerad i förhållande till den svenska arbetsmarknaden och det svenska utbildningssystemet. Vidare anser vi att Arbetsförmedlingens insatser för att hjälpa invandrade akademiker till ett arbete som motsvarar deras kompetens måste förbättras.

2. Anslagen inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet m.m., punkt 1 (MP)

Mehmet Kaplan (MP) anför:

Miljöpartiet har i budgetmotionen Nya jobb i ett modernare Sverige presenterat sin ekonomiska politik och sitt budgetförslag för 2013. Miljöpartiet menar att Sverige står inför stora utmaningar där vi samtidigt måste möta problem med hög arbetslöshet, ett förändrat klimat och en ekonomiskt orolig omvärld. Miljöpartiet menar därför att Sverige behöver satsningar på nya jobb och en ekonomisk politik som gynnar en långsiktigt hållbar grön omställning. Företagens villkor behöver förbättras genom sänkta kostnader för att anställa och minskat krångel med sjuklöneansvar. Unga människors möjligheter att få jobb och utbildning behöver underlättas så att deras chanser på arbetsmarknaden stärks.

I Miljöpartiets budgetmotion föreslog partiet utgiftsramar för utgiftsområde 13. Riksdagen fastställde dock den 21 november 2012 andra ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och gjorde en annan beräkning av statens inkomster för 2013 än vad som skulle bli fallet med Miljöpartiets förslag. Det innebär att riksdagen för 2013 nu har fastställt såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena och fattat beslut om de skatte- och avgiftsändringar som ska träda i kraft nästa år.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den jag önskat avstår jag från att delta i beslutet. Miljöpartiets budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket. Jag vidhåller denna uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 13 borde ha minskats med 40 miljoner kronor på det sätt som framgår av Miljöpartiets motion 2012/13:A387 yrkande 1 och av nedanstående tabell.

Miljöpartiets förslag till anslagsanvisning
Tusental kronor

Ramanslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (MP)
1:1	Integrationsåtgärder	242 905	–100 000
2:1	Diskrimineringsombudsmannen	94 963	+5 000
2:2	Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	30 368	+55 000
Summa		**10 476 296**	**–40 000**

Miljöpartiet vill skapa ett öppet, jämlikt och jämställt samhälle med lika rättigheter för alla. Vår vision är ett demokratiskt hållbart samhälle där alla får och kan vara olika. Det krävs aktiva politiska åtgärder för att åstadkomma ett jämställt och jämlikt samhälle. Inom ramen för utgiftsområde 13 gör vi en stor satsning på lärares kompetens inom mänskliga rättigheter. Vi ökar också resurserna till antidiskrimineringsbyråerna som ett led i att stärka arbetet mot diskriminering och rasism. Vidare använder vi de 200 miljoner kronor på två år som regeringen låter utsatta områden tävla om till förbättrad sfi-undervisning i de aktuella bostadsområdena.

Inom jämställdhetsområdet föreslår Miljöpartiet ett förstärkt uppdrag till Diskrimineringsombudsmannen (DO). I samband med hopslagningen av de tidigare ombudsmyndigheterna genom diskrimineringslagen blev främjandefunktionen hos DO i princip obefintlig. Vi vill ge DO ett förstärkt och förtydligat tillsynsansvar och återinrätta främjandefunktionen. Vi vill återgå till den tidigare jämställdhetslagens krav om att arbetsplatser måste upprätta lönekartläggningar varje år. Vi vill också att planer för jämställda löner och jämställdhetsarbete ska upprättas varje år på arbetsplatser med fler än tio arbetstagare. DO:s ansvar för att granska arbetsgivarnas lönekartläggningar måste stärkas. Mot denna bakgrund menar vi att anslaget till DO bör höjas med 5 miljoner kronor per år.

Miljöpartiet vill särskilt satsa på att motverka diskriminering och stärka ställningen i samhället för nationella minoriteter, afrosvenskar och muslimer. Dessa grupper är särskilt utsatta för rasism och diskriminering. Vi vill att DO ska genomföra en särskild satsning på att stärka dessa utsatta gruppers ställning.

Med förbättrade villkor skulle antidiskrimineringsbyråerna kunna vara den resurs för enskilda individers upprättelse som saknas i dag. Byråerna har en stark lokal förankring och skulle kunna besitta ytterligare kvalificerad juridisk kompetens. Jämte DO kan byråerna också jobba med främjandeinsatser på strukturell nivå. Det kräver dock ökade resurser och bättre möjligheter att planera sin verksamhet än i dag. Miljöpartiet tillför 5 miljoner kronor till antidiskrimineringsbyråerna utöver de resurser som regeringen tillfört. Dessa resurser ska i huvudsak användas till att organisera en processfond, ur vilken enskilda och föreningar kan söka medel för att driva diskrimineringsmål i domstol.

Skolan är en nyckelarena för att motverka rasism i samhället. Det finns tydliga samband mellan utbildning i mänskliga rättigheter och attityder gentemot minoriteter. Miljöpartiet satsar därför 50 miljoner kronor per år på kompetensutveckling för lärare inom ramen för Forum för levande historias verksamhet.

3. Anslagen inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet m.m., punkt 1 (SD)

Mattias Karlsson (SD) anför:

Sverigedemokraterna är ett socialkonservativt parti med nationalistisk grundsyn som betraktar värdekonservatism och upprätthållandet av en solidarisk välfärdsmodell som de viktigaste verktygen i byggandet av det goda samhället. Partiets övergripande mål är att formera en demokratisk, politisk rörelse som slår vakt om den gemensamma nationella identitet som har utgjort grunden för framväxten av välfärdsstaten och vårt lands fredliga och demokratiska utveckling.

Sverigedemokraterna eftersträvar ett försiktigt framåtskridande som baseras på varsamhet, eftertanke och långsiktigt ansvarstagande. Vi eftersträvar ett demokratiskt, jämställt och miljövänligt samhälle där alla medborgare skyddas av, och är lika inför, lagen. Genom att kombinera frihet och trygghet, individualism och gemenskap hoppas vi kunna skapa ett folkhem som i så hög grad som möjligt är präglat av trygghet, välstånd, demokrati och en stark inre solidaritet.

Sverigedemokraterna står fritt från såväl socialismens som liberalismens ekonomiska teorier och kan därför inta ett pragmatiskt och verklighetsanpassat förhållningssätt i ekonomiska frågor. Förutsatt att det kan gagna Sverige och dess medborgare är vi öppna för samtal, diskussioner och samarbeten med alla andra partier.

I vår höstbudget stakar vi ut våra viktigaste visioner för de kommande åren. Vi visar att det inte måste finnas någon motsättning mellan ekonomisk tillväxt och sysselsättning å den ena sidan och allmän välfärd, trygghet och socialt ansvarstagande å den andra.

Rent statsfinansiellt är Sveriges ekonomiska utgångsläge relativt gott. Däremot biter sig arbetslösheten alltjämt fast vid oroväckande höga nivåer. Vår avsikt är att skapa förutsättningar för Sveriges befintliga arbetskraft att möta den efterfrågan som finns på arbetsmarknaden. Vi ser till skillnad från regeringen inte något egenvärde i att bedriva en överdriven utbudspolitik när det gäller lågutbildad eller okvalificerad arbetskraft.

Sverigedemokraterna ställer sig otvetydigt bakom de finanspolitiska hörnstenarna överskottsmål för den offentliga sektorn, utgiftstak samt krav på kommuner och landsting om god ekonomisk hushållning.

Eftersom riksdagen har ställt sig bakom regeringens budgetproposition och de utgiftsramar och beräkningar av inkomster som föreslås där har den också avslagit Sverigedemokraternas förslag till utgiftsramar och beräkningar av inkomster. Därför har jag valt att inte delta i beslutet om anslag

inom utgiftsområde 13. I stället redovisas här den fördelning av anslagen inom utgiftsområdet som förordas i utgiftsområdesmotionen 2012/13:A332 (SD) och som framgår av nedanstående tabell.

Sverigedemokraternas förslag till anslagsanvisning
Tusental kronor

Ramanslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (SD)
1:1	Integrationsåtgärder	242 905	−242 905
1:2	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	5 927 039	−1 333 584
1:3	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	1 916 000	−862 200
1:4	Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare	1 783 000	−1 783 000
1:5	Hemutrustningslån	216 582	−216 582
1:6	Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare	26 200	±0
2:1	Diskrimineringsombudsmannen	94 963	−94 963
2:2	Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	30 368	−30 368
3:1	Särskilda jämställdhetsåtgärder	239 239	−239 239
Summa		**10 476 296**	**−4 802 841**

Vi i Sverigedemokraterna vill kraftigt skära ned på flera anslag inom området integration i takt med att invandringen till Sverige minskar. Anslaget 1:1 Integrationsåtgärder avskaffas i sin helhet eftersom det inte kan anses vara effektivt. Det innebär att den s.k. sfi-bonusen avskaffas. Enligt vår mening sänder det ut fel signaler att betala en bonus bara för att en person åstadkommit vad som förväntas av honom eller henne. Ett normalt företag delar t.ex. inte ut bonus till en anställd för att denne kommer i tid till arbetet. Vi anser också att statsbidraget till organisationer bildade på etnisk grund bör avvecklas senast i statsbudgeten för 2014. Det är inte förenligt med principerna om likabehandling och antidiskriminering att skattemedel fördelas på basis av medlemmars etniska ursprung. Det innebär i realiteten en diskriminering av infödda svenskar. Mångkulturella och identitetsmässigt splittrade samhällen fungerar dessutom generellt sämre än samhällen där befolkningen delar en gemensam identitet, ett gemensamt språk och en gemensam kultur.

Anslaget 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande minskas i takt med den kraftigt minskade invandringen till Sverige. Eftersom kostnaderna för kommunersättning löper på två år uppgår den effektiva besparingen under 2013 till 22,5 procent givet att 2012 års kostnader också belastar 2013 års budget. Vi gör dock bedömningen att vi kan spara 1 334 miljoner kronor under 2013. Besparingsutrymmet ökar därefter successivt för att efter två år uppgå till 90 procent av regeringens anslag. Anslaget 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare minskas kraftigt. Eta-

bleringsersättningen löper från 0 till 24 månader. Vi har räknat på helårsekvivalenter eftersom genomsnittstiden uppgår till 12 månader. Det innebär att vi sparar 45 procent under 2013 och 90 procent 2014.

Anslagen 1:4 Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare och 1:5 Hemutrustningslån avskaffas i sin helhet. Enligt vår mening är det inte rimligt att staten ställer ut lån till nyanlända invandrare för inköp av möbler och köksutrustning för att sedan efterskänka en stor del av dessa lån. Att staten har ett särskilt lån för nyanlända som omfattas av flyktingmottagande är dessutom både orättvist och stötande för de personer som inte omfattas av samma möjlighet. Att ta lån för hemutrustning är t.ex. ett svårt ekonomiskt åtagande för ungdomar som flyttar hemifrån och ska inreda sitt första hem.

Vi i Sverigedemokraterna vill också skära ned på flera anslag inom området politik mot diskriminering. Anslaget 2:1 Diskrimineringsombudsmannen (DO) avskaffas i sin helhet. DO har blivit en politisk myndighet som utövar starka påtryckningar mot småföretagare och andra personer. Vi anser inte att det behövs någon särskild myndighet för att diskrimineringslagstiftningen ska kunna tillämpas. Anslaget 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m. avskaffas också i sin helhet.

Vi vill även skära ned på anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder. Jämställdhet innebär för Sverigedemokraterna att män och kvinnor är lika inför lagen, har samma rättigheter och skyldigheter och att alla människor oavsett könstillhörighet har rätt och möjlighet att välja sin egen väg i livet. Vi menar således att jämställdhet inte måste innebära att män och kvinnor gör exakt samma saker i exakt samma omfattning. Sverigedemokraterna anser svenska kvinnor vara kompetenta, resursstarka och således fullt kapabla att ta plats inom vilken bransch de än väljer att söka sig till. Vi tror inte att jämställdhet uppnås genom mer eller mindre ineffektiva satsningar på jämställdhetsprojekt.

Totalt sparar vi 4 803 miljoner kronor under 2013.

4. Anslagen inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet m.m., punkt 1 (V)

Josefin Brink (V) anför:

Vänsterpartiet har i sin budgetmotion presenterat en politik som är ett helhetsalternativ till regeringens budgetproposition. När nu vårt förslag till budgetram har fallit väljer vi att i detta särskilda yttrande redovisa den politik vi menar att Sverige behöver för en bättre framtid.

För Vänsterpartiet är full sysselsättning det överordnade målet för den ekonomiska politiken. Vi lägger fram förslag som skapar fler jobb, som utjämnar inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män och som ökar den ekonomiska jämlikheten.

Vänsterpartiet föreslår stora och nödvändiga samhällsnyttiga investeringar som skapar jobb. Vi vill investera i gröna jobb för miljön och klimatet, bl.a. genom en storsatsning på förnybar energi. Vi vill se ett ökat

bostadsbyggande och föreslår ett långsiktigt investeringsstöd för byggande av hyresrätter med rimliga hyror och som bidrar till energiomställningen. För att bygga bort bostadsbristen behövs det ca 20 000 nya hyresrätter om året, vilket vi beräknar nå efter fem år med vårt investeringsstöd. Det behövs också en omfattande upprustningssatsning riktad till miljonprogrammet, vilket vi finansierar. Tillgängligheten ska förbättras genom ett särskilt investeringsstöd. Genom våra satsningar på kraftigt ökad kapacitet för järnvägen kan förseningarna på allvar minskas för både människor och gods, och satsningarna skapar också nya jobb. Detsamma gäller våra förslag för att öka resandet med kollektivtrafik.

Det behövs bättre kvalitet i vård, skola och omsorg. Vi gör en stor satsning på äldreomsorgen, bl.a. genom fler anställda och utbildning. Statsbidragen till kommunerna ska värdesäkras, både för att garantera välfärdens kvalitet och för att skapa fler arbetstillfällen. En gymnasiegaranti föreslås som innebär att alla ska ha rätt till gymnasieutbildning innan de fyller 25 år. Vänsterpartiet satsar på ett generationsväxlingsprogram på arbetsmarknaden med 25 000 jobb- och utbildningsplatser. Vi föreslår ett särskilt statsbidrag för att öka lärartätheten i grundskolan, och vi föreslår en extra förstärkning av resurserna till skolor med särskilt stora behov. De som arbetar kvällar, nätter och helger ska ha rätt till den skattefinansierade barnomsorgen; därför satsar vi för att skapa 15 000 platser inom barnomsorgen på obekväm arbetstid. Vi föreslår också en stimulans till kommunerna så att barn till arbetslösa och föräldralediga ges rätt till 30 timmars förskola. Sjukförsäkringen förbättras, bl.a. genom slopad tidsbegränsning och möjligheter att återförsäkra de som har utförsäkrats till följd av regeringens försämringar. En individualiserad föräldraförsäkring föreslås och ett höjt och värdesäkrat underhållsstöd. Vi föreslår också att studiemedlen höjs.

För oss är utbildning centralt, och därför gör vi omfattande satsningar på utbildningsplatser i komvux, högskolor, yrkesutbildningar m.m. Vänsterpartiet satsar också på arbetsmarknadsåtgärder för att rusta människor för ett hållbart arbetsliv med plats för fler. Därför lägger vi bl.a. fram förslag om en stärkt arbetslöshetsförsäkring. Vi avskaffar programmet fas 3 och ersätter det med subventionerade jobb med avtalsenlig lön och utbildningsplatser. Vi satsar på förbättrad tillgänglighet på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning och ett förstärkt arbetsmiljöarbete.

I motsättning till dessa reformer står regeringens ensidiga skattesänkarpolitik. I och med den minskar möjligheterna att satsa på en bättre och utbyggd välfärd och en rättvis fördelning av de ekonomiska resurserna. Målsättningen för Vänsterpartiets skattepolitik är att få fler människor i arbete, trygga välfärden, öka jämlikheten och jämställdheten och skapa förutsättningar för en hållbar utveckling. Då behövs större skatteintäkter än i dag. Vi tar därför steg mot ett skattesystem byggt på principen skatt efter bärkraft och likformighet.

Vänsterpartiets förslag inom utgiftsområde 13 är en del av vårt budgetalternativ som en helhet. Vi vill se följande inriktning av politiken inom utgiftsområdet.

Vänsterpartiet anser att anslagen inom utgiftsområde 13 borde ökas med 45 miljoner kronor på det sätt som framgår av motion 2012/13:A330 (V) och av nedanstående tabell.

Vänsterpartiets förslag till anslagsanvisning
Tusental kronor

Ramanslag		**Regeringens förslag**	**Avvikelse från regeringen (V)**
1:1	Integrationsåtgärder	242 905	−185 000
1:2	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	5 927 039	+490 000
1:3	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	1 916 000	+30 000
1:4	Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare	1 783 000	−300 000
2:1	Diskrimineringsombudsmannen	94 963	+10 000
Summa		**10 476 296**	**+45 000**

Vänsterpartiet är kritiskt till regeringens inriktning på integrationspolitiken eftersom den främst handlar om att skuldbelägga personer med utländsk bakgrund snarare än om att skapa de förutsättningar som är nödvändiga för lika rättigheter på arbetsmarknaden, på bostadsmarknaden, i skolan osv.

Inom anslaget 1:1 Integrationsåtgärder föreslår Vänsterpartiet att medlen för riksorganisationer bildade på etnisk grund får en permanent förstärkning med 15 miljoner kronor. För att garantera riksförbundens fortlevnad och verksamhet och för att dessa ska fortsätta att utgöra en nödvändig part i ett ömsesidigt utformande av integrationspolitiken behöver riksförbunden ges ökade resurser. Vidare vill vi slopa regeringens sfi-bonus och minskar därmed anslaget med 100 miljoner kronor. Sammantaget föreslår vi en minskning av anslaget med 185 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2013.

När det gäller anslaget 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande vill vi hänvisa till vår motion 2012/13:Sf352 och dess förslag om hur utformandet och ansvarsfördelningen i fråga om flyktingmottagandet bör förändras. Vi föreslår att en lagstiftning införs som gör samtliga kommuner skyldiga att ta emot flyktingar. Vidare föreslår vi en förstärkning av anslaget för en höjning av schablonersättningen i syfte att höja kvaliteten och ambitionsnivån på flyktingmottagandet. Samtidigt avvisar vi det prestationsbaserade ersättningssystemet till kommuner som har avtal om flyktingmottagande. Sammantaget föreslår vi en ökning av anslaget med 490 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2013.

Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända flyktingar med 30 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2013. Vi vill förlänga ansökningstiden för anhöriginvand-

rare att få rätt till introduktion och därmed omfattas av den statliga ersättningen till kommunerna för flyktingmottagandet. Vi föreslår en ändring från två till sex år efter det att anknytningspersonen fått uppehållstillstånd.

Vänsterpartiet föreslår att anslaget 1:4 Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare minskas med 300 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2013. Vi är skarpt kritiska till att privatisera delar av introduktionen för nyanlända och avvisar därmed regeringens modell om att lotsar ska skaffa fram jobb mot en prestationsbaserad ersättning. Människors möjligheter att få en bra start och kunna etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället i stort ska inte vara beroende av privata vinstintressen.

Vänsterpartiet vill förstärka anslaget 2:1 Diskrimineringsombudsmannen med aktiva åtgärder i arbetslivet. Vi föreslår en ökning av anslaget med 10 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2012/13:1

Proposition 2012/13:1 Budgetpropositionen för 2013 utgiftsområde 13:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:4 Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 400 000 000 kronor 2014–2016 (avsnitt 3.6.4).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:6 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 62 000 000 kronor 2014 och 2015 (avsnitt 3.6.6).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 239 000 000 kronor 2014 (avsnitt 5.6.1).
4. Riksdagen anvisar för budgetåret 2013 ramanslagen under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet enligt uppställning i propositionen.

Proposition 2012/13:26

Proposition 2012/13:26 Utvidgad målgrupp för etableringslagen:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Följdmotioner med anledning av proposition 2012/13:26

2012/13:A11 av Sven-Olof Sällström (SD):

Riksdagen avslår proposition 2012/13:26.

2012/13:A12 av Christina Höj Larsen m.fl. (V):

Riksdagen beslutar om ändring i 2 § lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare i enlighet med vad som anförs i motionen.

Skrivelse 2011/12:177

Regeringens skrivelse 2011/12:177 Riksrevisionens rapport om hur Diskrimineringsombudsmannen kan bedriva ett effektivare arbete mot diskriminering.

Följdmotioner med anledning av skrivelse 2011/12:177

2012/13:A9 av Sven-Olof Sällström (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Diskrimineringsombudsmannen bör läggas ned som myndighet.

2012/13:A10 av Mehmet Kaplan m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka DO:s främjandefunktion.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förstärkt tillsynsansvar för DO.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:Ju249 av Maria Ferm m.fl. (MP):

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsynsmyndigheten DO bör ges rätt att använda s.k. situation testing i arbetet mot diskriminering inom rättsväsendet.

2012/13:C352 av Fredrik Schulte (M):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de oproportionerligt höga skadeståndsbeloppen i diskrimineringsmål harmoniseras med övriga skadestånd för ideella skador.

2012/13:C438 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att brister i tillgänglighet ska betraktas som diskriminering.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mindre vanliga tillgänglighetsproblem, exempelvis problem med överkänslighet för doftämnen.

2012/13:Sf352 av Christina Höj Larsen m.fl. (V):

16. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på ändring av 3 § 4 stycket förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. i enlighet med vad som anförs i motionen om anhöriginvandring.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla arbetsgivare med fler än tio anställda ska omfattas av skyldigheten att upprätta mångfalds- och likabehandlingsplaner gällande samtliga diskrimineringsgrunder.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att styrkt tvärkulturell kompetens, liksom flerspråkighet, ska räknas som merit vid alla offentliga anställningar.

2012/13:So222 av Eva Olofsson m.fl. (V):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge berörda myndigheter i uppdrag att ta fram en handbok för att kvalitetssäkra myndigheters och andra aktörers kartläggningar av diskriminering.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur regionala och lokala aktörer kan stödjas i arbetet mot diskriminering och dess koppling till ohälsa för utsatta grupper.

2012/13:So303 av Maria Lundqvist-Brömster (FP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att följa upp vilka effekter den nya diskrimineringslagstiftningen får för hbt-personer inom utbildningsområdet.

2012/13:So595 av Helena Leander m.fl. (MP):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetsgivare och utbildningsansvariga ska bli skyldiga att förebygga diskriminering utifrån alla diskrimineringsgrunder.

2012/13:A204 av Richard Jomshof och Mattias Karlsson (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att omedelbart slopa den s.k. sfi-bonusen.

2012/13:A218 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Diskrimineringsombudsmannen.

2012/13:A219 av Josefin Brink m.fl. (V):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hur kraven på aktiva åtgärder mot diskriminering ska utvidgas och förstärkas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en separat diskrimineringslag för arbetsmarknaden.

2012/13:A233 av Mathias Sundin (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bristande tillgänglighet för människor med funktionsnedsättning ska vara grund för diskriminering.

2012/13:A247 av Hillevi Larsson (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillgängligheten ska omfatta ledarhundsförare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skydd mot diskriminering av ledarhundsförare bör införas.

2012/13:A252 av Finn Bengtsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av arbetsmiljö- och diskrimineringslagstiftningarna i syfte att i lämpliga delar där förbättra möjligheterna för ansvariga myndigheter att mer effektivt stävja kränkande särbehandling och s.k. jantelagsmentalitet på våra arbetsplatser.

2012/13:A253 av Christer Akej (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åldersdiskriminering.

2012/13:A274 av Per Bill och Finn Bengtsson (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av genetisk konstitution som diskrimineringsgrund.

2012/13:A305 av Pia Hallström (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att se över användandet av ledarhund.

2012/13:A306 av Anna Steele (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att diskrimineringslagen bör ålägga arbetsgivare att arbeta förebyggande med samtliga diskrimineringsgrunder.

2012/13:A330 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2013 inom utgiftsområde 13 Integration enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2012/13:A332 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2013 inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2012/13:A341 av Hillevi Larsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetet med att se till att diskrimineringslagen även omfattar bristande tillgänglighet bör genomföras skyndsamt.

2012/13:A347 av Krister Örnfjäder (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att frågan om åldersdiskriminering bör utredas skyndsamt.

2012/13:A353 av Richard Jomshof och Carina Herrstedt (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa det s.k. hemutrustningslånet.

2012/13:A354 av Mattias Karlsson och Sven-Olof Sällström (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att senast i statbudgeten för 2014 avveckla statsbidraget till organisationer bildade på etnisk grund.

2012/13:A367 av Ylva Johansson m.fl. (S):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet enligt uppställning i motionen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvinnors arbetsmiljö.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om etableringsreformen.

2012/13:A385 av Mattias Karlsson och Erik Almqvist (båda SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppdraget att kartlägga svenskfientlighetens utbredning och karaktär samt att föreslå åtgärder i syfte att motverka svenskfientligheten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över och ändra de lagtexter som medger negativ särbehandling av infödda svenskar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att statligt stöd till antirasistiska organisationer endast ska ges till sådana organisationer som också förbinder sig att motverka svenskfientlighet.

2012/13:A387 av Mehmet Kaplan m.fl. (MP):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen för 2013 inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet enligt denna motion.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ”stimulansmedel för att stärka utanförskapsområden” i stället bör användas för andra ändamål.

2012/13:A388 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förtydligat uppdrag till Diskrimineringsombudsmannen om främjandearbete, tillsynsansvar och granskningar av lönekartläggningar.

2012/13:A393 av Åsa Romson m.fl. (MP):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa den s.k. sfi-bonusen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra villkoren för antidiskrimineringsbyråerna.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rättegångskostnader i diskrimineringsmål.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en fond för att driva diskrimineringsmål i domstol.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en möjlighet att kunna föra talan om strukturell diskriminering i domstol.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka och långsiktigt säkra stödet till utsatta gruppers och antirasistiska organisationers organisering.

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stärkt arbete mot islamofobi, antisemitism samt islamofobiska och antisemitiska hatbrott.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en särskild statlig satsning på att motverka diskriminering och stärka ställningen i samhället för nationella minoriteter, afrosvenskar och muslimer.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en särskild statlig satsning på att motverka diskriminering och rasism i skolan.

2012/13:A394 av Carina Herrstedt m.fl. (SD):

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en omfördelning motsvarande minst 50 miljoner kronor årligen från generella jämställdhetssatsningar till ett riktat arbete för att stoppa hedersförtrycket.

2012/13:A395 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kraven på aktiva åtgärder i diskrimineringslagen måste skärpas.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

dels att 2 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 2 a och 2 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	2 §
Lagen gäller en nyanländ som har fyllt 20 men inte 65 år och som har beviljats uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring. *Uppehållstillståndet ska ha beviljats*	Lagen gäller en nyanländ som har fyllt 20 men inte 65 år och som har beviljats *ett* uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring, *om uppehållstillståndet har beviljats enligt*
1. *enligt* 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),	1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),
2. *enligt* 12 kap. 18 § utlänningslagen, eller	2. 12 kap. 18 § utlänningslagen, eller
3. *enligt* 21 eller 22 kap. utlänningslagen.	3. 21 eller 22 kap. utlänningslagen.
Uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring kan också ha beviljats på grund av anknytning till en utlänning som har beviljats sitt uppehållstillstånd med stöd av någon av de bestämmelser som anges i första stycket. I sådant fall ska den nyanlände ha ansökt om uppehållstillstånd inom två år från det att den utlänning som den nyanlände har anknytning till först togs emot i en kommun.	
Lagen gäller också en nyanländ som har fyllt 18 men inte 20 år, när uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring beviljats enligt första eller andra stycket, förutsatt att han eller hon saknar föräldrar här i landet.	

2 a §

Lagen gäller också en nyanländ som har fyllt 20 men inte 65 år och som har

1. beviljats ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring på grund av anknytning till en person som har beviljats uppehållstillstånd med stöd av någon av de bestämmelser som anges i 2 §, och

2. ansökt om uppehållstillstånd inom två år från det att den person som den nyanlände har anknytning till först togs emot i en kommun.

Den angivna fristen i första stycket 2 gäller inte om den nyanlände har ansökt om uppehållstillstånd senast den 31 december 2013 och den person som den nyanlände har anknytning till först togs emot i en kommun efter den 31 december 2008.

2 b §

Lagen gäller också en nyanländ som har fyllt 18 men inte 20 år, när uppehållstillstånd som anges i 2 eller 2 a § beviljats, förutsatt att han eller hon saknar föräldrar här i landet.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2013.

BILAGA 3

Regeringens och oppositionens anslagsförslag

Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet

Tusental kronor

Ramanslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
			S	MP	SD	V
1:1	Integrationsåtgärder	242 905	−200 000	−100 000	−242 905	−185 000
1:2	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	5 927 039			−1 333 584	+490 000
1:3	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	1 916 000			−862 200	+30 000
1:4	Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare	1 783 000	−600 000		−1 783 000	−300 000
1:5	Hemutrustningslån	216 582			−216 582	
1:6	Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare	26 200				
2:1	Diskrimineringsombudsmannen	94 963		+5 000	−94 963	+10 000
2:2	Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	30 368		+55 000	−30 368	
3:1	Särskilda jämställdhetsåtgärder	239 239			−239 239	
Nya anslag						
99:1	Ökad kommunsamverkan		+700 000			
Summa för utgiftsområdet		**10 476 296**	**−100 000**	**−40 000**	**−4 802 841**	**+45 000**

BILAGA 4

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2013 inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet

Tusental kronor

Ramanslag		**Avvikelse från regeringen**	**Utskottets förslag**
1:1	Integrationsåtgärder	±0	242 905
1:2	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	±0	5 927 039
1:3	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	±0	1 916 000
1:4	Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare	±0	1 783 000
1:5	Hemutrustningslån	±0	216 582
1:6	Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare	±0	26 200
2:1	Diskrimineringsombudsmannen	±0	94 963
2:2	Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	±0	30 368
3:1	Särskilda jämställdhetsåtgärder	±0	239 239
Summa för utgiftsområdet		**±0**	**10 476 296**

Tryck: Elanders, Vällingby 2012